

Motion till riksdagen 2009/10: MJ468

av Lars Ohly m.fl. (v)

Miljö och rättvisa

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	Inledning	6
4	Vänsterpartiets utgångspunkter i miljöpolitiken	6
4.1	Rättvist miljöutrymme	6
4.2	Klimaträttvisa	7
4.3	Miljö, klass och kön	7
5	Pågående globala förändringar i miljön	8
5.1	Klimatförändringarna – det vetenskapliga underlaget	8
5.2	De ekonomiska kostnaderna för klimatförändringarna	8
5.3	Miljöförändringarna – det vetenskapliga underlaget	9
5.4	De ekonomiska kostnaderna för miljöförändringarna	9
6	Den borgerliga regeringens miljöpolitik	10
6.1	Regeringens klimatbluff	10
6.2	Regeringens urholkning av naturvärden	11
7	Miljö ur ett klassperspektiv	12
7.1	Rika tär på miljön	12
7.2	Fattiga drabbas	13
8	Förslag till minskade klyftor mellan rikas och fattigas miljöutrymme	15
8.1	Nödvändiga utsläppsminskningar	15
8.1.1	Globala klimatmål	16
8.1.2	Mål för Sverige	16
8.1.3	Mål för minskade utsläpp i andra länder	16
8.1.4	Mål för EU till 2020	16
8.1.5	Tekniköverföring	17
8.2	Utvecklingsländernas anpassning till klimatförändringarna	17
8.2.1	Strategier för klimatanpassning	17
8.2.2	Klimatbistånd	17
8.2.3	Nya finansieringsmekanismer för klimatanpassning	18
8.2.4	Klimatrelaterade katastrofer och kriser	18
8.2.5	Klimatanpassning i sviktande stater	19

Fel! Okänt namn på

8.3	Fasa ut skadliga subventioner	19
8.3.1	Avskaffa oljebiståndet	19
8.3.2	Avskaffa EU:s stöd till fossil energi	20
8.3.3	EU:s stöd till infrastruktur ska vara långsiktigt hållbara	20
8.3.4	Avveckla subventioner till yrkesfisket	20
8.4	Avbryt EU:s orättfärdiga fiskeavtal utanför Europa.....	21
8.5	Stoppa avskogningen	21
8.5.1	Stoppa EU:s import av illegalt avverkade skogsprodukter.....	21
8.6	Minskad köttkonsumtion	22
8.6.1	Mål för minskad köttkonsumtion	22
8.6.2	Handlingsplan för livsmedelskedjans klimatpåverkan.....	22
8.6.3	Avveckla stöd till köttindustrin	22
8.6.4	Miljöavgift på kraftfoder	23
8.6.5	En vegetarisk dag i veckan.....	23
8.7	Miljörättvisa ska genomsyra alla miljöpolitiska förslag	23
8.8	Miljörättvisa ska genomsyra alla stora samhällsbyggnadsprojekt i Sverige	24
8.9	Mänskliga rättigheter och klimatförändringarna.....	24
9	Miljö ur ett genusperspektiv	25
9.1	Män tär mer än kvinnor på miljön	25
9.2	Kvinnor drabbas.....	26
10	Förslag för minskade klyftor mellan kvinnors och mäns miljöutrymme	28
10.1	Se att kvinnor är en del av lösningen	28
10.2	Könsuppdelad statistik och analyser om miljöpåverkan	28
10.3	Jämställdhetsmål och -perspektiv i miljöpolitiken	28
10.4	Utredning om ett nytt välfärdsmått	29
11	Svensk miljöomställning	30
11.1	Klimatbudget	30
11.2	Klimatdepartement och naturresursdepartement.....	30
11.3	Satsa en procent av BNP på klimatåtgärder	31
11.4	Förslag på ett grönt stimulanspaket – en Green New Deal för Sverige.....	33
11.4.1	Green New Deal	33
11.4.2	En svensk vindkraftsindustri	34
11.4.3	Klimatlyft bostaden och halvera energinotan	35
11.4.4	Stoppa tågkrånglet och öka tågkapaciteten	37
11.4.5	Fler och bättre kollektiva resor	38
11.4.6	En grön svensk fordonsindustri	39
11.4.7	Innovations- och riskkapitalfond för ny miljöteknik	39
11.4.8	Ett kraftfullt klimatinvesteringsprogram	40
11.4.9	Gröna jobb.....	40
11.4.10	Höghastighetsbanor.....	41
11.4.11	Solenergi	42
11.4.12	Hållbar turism och landsbygdsutveckling	42

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett globalt klimatmål till 2050.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om industriländernas utsläppsmål.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatmål för Sverige till 2020.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatmål för Sverige till 2050.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mål för minskade utsläpp utomlands.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatmål för EU till 2020.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av den patent- och immaterialrättsliga lagstiftningen för att göra det lättare att sprida grön teknologi till utvecklingsländer.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strategier för klimatanpassning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett klimatbistånd utöver biståndsramen.²
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att det i EU:s budget inrättas en enskild budgetpost utanför biståndssatsningarna för klimatbistånd.³
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nya finansieringsmekanismer för klimatanpassning.³
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatrelaterade katastrofer och kriser.²
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att risk för konflikter på grund av klimatförändringarna måste högre upp på den internationella politiska agendan.²
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att migration bör betraktas som en del av anpassningsstrategierna och därmed hanteras och underlättas snarare än förhindras.⁴
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera i alla internationella forum för att subventioner till olja och andra fossila energislag ska fasas ut.¹
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU:s stöd till kärnkraft och fossil energi fasas ut och i stället riktas på förnybar energi.¹
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att klimatanpassa EU:s infrastruktursatsningar.⁵

Fel! Okänt namn på

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att yrkesfiskarnas subventioner i form av befrielse från energiskatt, koldioxidskatt och svavelskatt ska fasas ut.⁶
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta i EU för ändringar av energiskattedirektivet så att subventioner till yrkesfisket i form av befrielse från energiskatt, koldioxidskatt och svavelskatt fasas ut.⁶
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att stoppa de fiskeavtal som EU tecknar med utvecklingsländer och som bidrar till rovdrift och förstör livsvillkoren för lokalbefolkningen.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska agera för en bindande lagstiftning och ett regelverk som stoppar importen av illegalt avverkad skog såväl inom Sverige som inom hela EU.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att stoppa avskogningen och bidra konstruktivt till att finna finansiering och mekanismer för att detta ska bli möjligt.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en utredning för att klargöra den svenska markanvändningens klimatpåverkan.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att ett mål för minskad köttkonsumtion med 25 % till 2020 införs i Sverige och inom EU.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en handlingsplan för hur livsmedelskedjans, inklusive animalieproduktionens, klimatpåverkan kan minskas.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas om införande av ekonomiska styrmedel för att minska livsmedelskedjans, inklusive animalieproduktionens, påverkan på klimat och miljö.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avveckla stödet till köttindustrin.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska agera för att kraftfoder som används till djuruppfödning beläggs med en miljöavgift.⁶
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljörettskonsekvenserna måste ses över för alla nya stora miljöpolitiska projekt som vidtas.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska bli obligatoriskt att utreda miljörettskonsekvenserna av alla större byggprojekt i Sverige och att såväl klass som kön ska belysas.⁷

Fel! Okänt namn på

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om hur principer om mänskliga rättigheter kan användas för att skärpa klimatpolitiska beslut.²
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör vara drivande för att genusperspektivet och vikten av kvinnors delaktighet särskilt lyfts fram i alla miljöpolitiska sammanhang internationellt.²
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om könsuppdelad statistik och analyser om miljöpåverkan.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det behöver införas jämställdhetsmål och jämställdhetsperspektiv inom alla miljöpolitiska områden.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en parlamentarisk beredning bör tillsättas i Sverige med uppdrag att lämna förslag på välfärdsmått för att beskriva en hållbar utveckling.³
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det i Sverige ska inrättas en statlig klimatbudget som ska läggas utifrån de klimatpolitiska målen.³
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av ett klimatdepartement och ett naturresursdepartement på Regeringskansliet.⁸
38. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättandet av ett klimatutskott och ett naturresursutskott i riksdagen.⁸
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska satsa 1 % av BNP på klimatåtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska satsa på ett program för en "Green New Deal" för Sverige.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återinföra och storsatsa på klimatinvesteringsprogrammet.

¹ Yrkandena 7, 15 och 16 hänvisade till NU.

² Yrkandena 9, 12, 13, 31 och 32 hänvisade till UU.

³ Yrkandena 10, 11, 35 och 36 hänvisade till FiU.

⁴ Yrkande 14 hänvisat till SfU.

Fel! Okänt namn på

⁵ Yrkande 17 hänvisat till TU.

⁶ Yrkandena 18, 19 och 28 hänvisade till SkU.

⁷ Yrkande 30 hänvisat till CU.

⁸ Yrkandena 37 och 38 hänvisade till KU.

3 Inledning

Vänsterpartiet är ett socialistiskt och feministiskt parti på ekologisk grund. Vårt mål är att förverkliga ett samhälle grundat på demokrati, jämlikhet och solidaritet, ett samhälle befriat från klass-, köns- och etniskt förtryck, ett rättvist och ekologiskt hållbart samhälle där kvinnor och män bygger sin egen framtid i frihet och samverkan.

Jorden vi bor på förser oss människor med många naturresurser. Men naturresurserna är inte oändliga. Jorden har en ekologisk bärkraft som vi inte kan överskrida. Det gör att miljöfrågan i grunden är en fråga om fördelning av knappa resurser. Miljöpolitik handlar därför också om rättvisa och om solidaritet. Vi anser att länder, regioner och individer måste hålla sig inom ett rättvist miljöutrymme, dvs. den mängd resurser som vi kan använda utan att tvinga andra människor att använda sig av en mindre mängd resurser, nu eller i framtiden.

Politik för miljö rättvisa handlar om att verka för goda och rättvisa levnadsförhållanden lokalt och samtidigt ta ansvar för miljökonsekvenser som drabbar andra regioner eller länder. Individuella beslut kan i viss mån påverka i vilken grad man lever miljövänligt eller inte, men för en enskild individ kan det vara svårt att påverka sin miljö i någon större utsträckning. Därför krävs det politiska lösningar på miljöproblemen.

Tonvikten i den här motionen är förslag som ska minska klyftorna mellan fattiga och rika människors respektive kvinnors och mäns miljöutrymme. För att läsa om vår politik inom andra områden hänvisar vi till våra andra motioner: En sammanhållen klimat- och energipolitik (2008/09:MJ17 av S, V, MP), En sammanhållen svensk havspolitik (2008/09:MJ11), Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden (2008/09:MJ6 av S, V, MP), En ny rovdjursförvaltning (2008/09:MJ23), Trafik och miljö (2009/10:T426), En jordbrukspolitik för framtiden (2009/10:MJ403) samt Avfall som resurs (2009/10:MJ404). För våra övriga motioner om jämställdhet och miljö rekommenderar vi även motionerna: Trafik och jämställdhet (2009/10:T535) och En jämställd och miljöanpassad samhällsplanering (2009/10:C376).

4 Vänsterpartiets utgångspunkter i miljöpolitiken

4.1 Rättvist miljöutrymme

Vänsterpartiet har fastslagit kopplingen mellan miljö och rättvisa i vårt parti-program där vi anger att länder, regioner och individer måste hålla sig inom ett rättvist miljöutrymme, dvs. den mängd resurser som vi kan använda utan att tvinga andra människor att använda sig av en mindre mängd resurser, nu eller i framtiden.

Fel! Okänt namn på

Tanken om ett rättvist miljöutrymme har två beståndsdelar. Den första delen är den grundläggande utgångspunkten att det finns ett givet ”miljöutrymme” som vi människor har att röra oss inom. Vi har bara en jord, med vissa givna ekologiska ramar. De ramarna kan inte tänjas hur som helst, utan vi måste se till att leva inom dem. Lever vi över ett givet miljöutrymme, över ett ekosystems bärkraft, drabbar det oss själva och andra, antingen andra länders människor eller kommande generationer. På samma sätt drabbar tidigare generationers överskridande av ramarna oss i dag. Vi kan inte alltid helt objektivt slå fast hur stort miljöutrymmet är, men vi kan göra kvalificerade bedömningar exempelvis gällande nivåer av klimatpåverkande växthusgaser.

Den andra delen av det rättvisa miljöutrymmet är frågan om ”rättvisa”. Miljöfrågan är i grund och botten en fråga om fördelning av knappa resurser. Om man tror på alla människors lika värde borde tillgången till pengar inte vara grunden för en fördelning av världens resurser. Jorden är vårt gemensamma arv, och borde väl då också förvaltas på det sättet. Men i dag är det de individer, företag och länder med mycket pengar som lägger beslag på en långt mycket större andel av det totala miljöutrymmet än vad fattiga länder eller individer gör. Det är inte rättvist. Det behövs politiska beslut för att rika länder ska minska sin miljöpåverkan och för att fattiga länder ska få möjligheten att utvecklas.

4.2 Klimaträttvisa

Vänsterpartiet strävar efter klimaträttvisa. Med det menar vi att vi tittar specifikt på klimatförändringarna utifrån ett rättviseperspektiv och på vem som påverkar respektive drabbas av klimatförändringarna. Situationen i världen i dag kan betecknas som djupt orättvis utifrån ett klimaträttviseperspektiv. Världens rika människor har orsakat klimatförändringarna och har fortfarande störst påverkan på klimatet. De som drabbas är däremot världens fattiga människor. Utifrån ett klimaträttviseperspektiv är det de rika länderna som har det historiska ansvaret för klimatförändringarna och som nu även har det största ansvaret för att minska sina utsläpp. Dessutom måste de rika länderna ge stöd till de fattiga som drabbas av klimatförändringarna.

4.3 Miljö, klass och kön

Det finns stora skillnader mellan fattiga och rika även inom länder. Vi anser att det behöver synliggöras vilka som överskrider sitt miljöutrymme och med hur mycket, såväl nationellt som globalt. Att synliggöra ojämlikheterna är att visa hur det globala klassamhället ser ut i praktiken.

Den intensiva debatten som förs om miljö och klimat fäster knappt någon uppmärksamhet alls på kön, trots att det är kvinnor som drabbas hårdast av miljöförändringarna samtidigt som det är män som belastar miljön mest, i såväl rika som fattiga länder. Det handlar om makt och resurser och världens

kvinnor har alltfjämt mycket ojämslällda levnadsvillkor i förhållande till män. Vi anser att det är nödvändigt att lyfta miljöfrågorna ur ett genusperspektiv.

5 Pågående globala förändringar i miljön

5.1 Klimatförändringarna – det vetenskapliga underlaget

Sedan FN:s klimatpanel lade fram sin senaste rapport 2007 har ny forskning tillkommit som pekar på att klimatförändringarna sker mycket snabbare än klimatpanelen bedömt. I mars 2009 träffades 2 500 forskare från 80 länder på en klimatkonferens i Köpenhamn. Huvudbudskapet från konferensen var att nya observationer bekräftar att vi går mot FN:s klimatpanels s.k. ”worst case scenario”, eller en situation som är ännu värre (Climate Change, Global Risks, Challenges & Decisions, University of Copenhagen, 2009). Även enligt regeringens Kommission för hållbar utveckling kan klimatförändringarna bli värre än vad som redovisades i den förra rapporten av FN:s klimatpanel (Ny klimatvetenskap 2006–2009, april 2009). Kommissionen anger bl.a.:

- ? Växthusgashalterna i atmosfären fortsätter att öka. Ökningstakten är högre än tidigare.
- ? Året 2008 tillhör de tio varmaste åren sedan år 1850 och den senaste 10-årsperioden är varmare än den föregående 10-årsperioden. Temperaturtrenden är långsiktigt stigande.
- ? Det kan bli svårare än vad som hittills bedömts att begränsa den globala uppvärmningen till maximalt två grader. Till exempel stödjer senare forskning farhågorna om att kolsänkor kan bli mindre effektiva.
- ? Den dramatiska havsisminskningen i Arktis 2007–2008 kan vara det första exemplet på en observerad tröskeffekt, om den blir bestående.

5.2 De ekonomiska kostnaderna för klimatförändringarna

Enligt den uppmärksamade Stern-rapporten (Stern Review on the Economics of Climate Change, Nicholas Stern, 2006) kan klimatförändringarna få mycket allvarliga följder för ekonomin. Rapporten visar att om vi inte agerar omgående kommer klimatförändringarnas totala kostnader och risker att motsvara minst en femprocentig förlust av världens BNP per år, nu och för all framtid. Om man vidgar skalan av risker och följder, skulle skadorna kunna stiga till 20 procent av BNP eller mer. Det handlar om omfattande negativa ekonomiska och sociala effekter i klass med de båda världskrigen och den ekonomiska depressionen under 1900-talets första hälft. Och det kommer att bli svårt eller omöjligt att vrida utvecklingen tillbaka. Även vid en mer blygsam uppvärmning pekar allt på att klimatförändringarna får allvarliga konsekvenser för produktionen i världen, miljön och allt mänskligt liv. Anpass-

Fel! Okänt namn på

ningen till klimatförändringarna kommer att kräva stora summor i såväl rika som fattiga länder.

Kostnaderna för att agera, att minska utsläppen av växthusgaser för att undvika klimatförändringarnas värsta följder, kan däremot begränsas till ca en procent av världens BNP per år, enligt Stern. De investeringar som görs under de närmaste 10–20 åren kommer att få genomgripande effekter på klimatet under andra hälften av detta sekel och nästkommande århundrade.

5.3 Miljöförändringarna – det vetenskapliga underlaget

Människans aktiviteter belastar jorden i så hög utsträckning att ekosystemens förmåga att försörja framtida generationer inte längre kan tas för given. Fler arter dör ut än någonsin tidigare i jordens historia. Fungerande ekosystem är nödvändiga för vår välfärd, därför måste vi agera kraftfullt för att skydda vår natur.

Enligt FN-studien Millennium Ecosystem Assessment, den största undersökningen hittills om tillståndet för världens ekosystem, sker utrotningen av arter 500–1 000 gånger snabbare än vad som vore naturligt. Mer än två tredjedelar av de s.k. ekosystemtjänsterna, såsom pollinering, vattenrening och erosionskontroll, håller på att förstöras eller utnyttjas på ett ohållbart sätt (Millennium Ecosystem Assessment, *Ecosystems and Human Well-being: Synthesis*, 2005). Rapporten "The Economics of Ecosystems and Biodiversity" (European Communities, 2008) anger även följande:

- ? Korallreven utgör levebröd för uppemot en halv miljard människor, men kommer att utplånas om inte utsläppen av växthusgaser minskas. Omkring 30 procent av korallreven, som har högre biologisk mångfald än tropiska skogar, har skadats allvarligt.
- ? Mycket av jordens biologiska mångfald finns i skogar, men de senaste 300 åren har arealen för skog minskat med ca 40 procent världen över. I 25 länder har skogarna helt försvunnit och 29 länder har förlorat mer än 90 procent av sin skog.
- ? Sedan 1900 har omkring hälften av alla våtmarker i världen försvunnit.
- ? De två senaste årtiondena har 35 procent av all mangrove försvunnit. Vissa länder har mist upp till 80 procent av sin mangrove. Orsaken är framför allt odlingar av jätteräkor som sedan exporteras till västvärlden.

5.4 De ekonomiska kostnaderna för miljöförändringarna

Till skillnad från Stern-rapporten tar rapporten "The Economics of Ecosystems and Biodiversity" (European Communities, 2008) även hänsyn till dolda värden i form av naturresurser som rent vatten, pollinering av grödor, fisk samt kostnader för samhället om dessa resurser skulle minska eller

försvinna. Rapporten visar att social och ekonomisk utveckling är beroende av fungerande ekosystem, inte minst i fattiga delar av världen. Exempelvis, för över en miljard människor är fisk den viktigaste proteinkällan och utfiskningen ställer till stora problem för dem.

Enligt rapporten kan världens globala BNP minska med ca 6 procent per år om naturliga tillgångar som fisk, rent vatten och biologisk mångfald fortsätter att minska i samma takt som nu. Förlusten av stora skogsarealer kostar samhällena triljoner dollar. Korallreven beräknas producera ekosystemtjänster värda 170 miljarder dollar per år, men klimatförändringarna riskerar att utplåna korallreven.

6 Den borgerliga regeringens miljöpolitik

6.1 Regeringens klimatbluff

Regeringen hävdar att den har världens mest ambitiösa klimatpolitik. Men i stället driver regeringen en klimatpolitik som ökar klimatorättvisorna.

- ? Mer ska göras utanför Sverige. Regeringens nya hållning är att hela en tredjedel av de svenska utsläppsminskningarna ska ske utanför Sveriges gränser. Den borgerliga regeringen har varit starkt drivande för att EU:s utsläppsminskningar ska få ske i länder utanför EU och att EU-länderna sedan skulle få tillgodoräkna sig dessa minskningar såsom sina egna. Detta är en kursändring gentemot Sveriges tidigare hållning, att vara ambitiös på hemmaplan och därutöver göra insatser internationellt.
- ? Biståndsmedel används. Regeringen hävdar även att den ”klimatsäkrar” biståndet. Vi ställer oss frågande till om regeringen verkligen tillfört klimatbiståndet några nya resurser. Enligt klimatkonventionen har de rika industriländerna förbundit sig att ge nya, additionella resurser för bl.a. klimatanpassning till utvecklingsländer. Därför ser vi med oro på den utveckling i världen då budgeterade biståndspengar används till klimatåtgärder i utvecklingsländer. Det är att dubbelt straffa människor i dessa länder då biståndspengar härmed undantas från andra viktiga områden som bl.a. utbildning och hälso- och sjukvårdsinsatser för att gå till åtgärder mot de förödande klimatkonsekvenser som främst västvärlden orsakat.
- ? Sveriges klimatambitioner minskas. Regeringen gör allt den kan för att fly sitt eget klimatansvar på hemmaplan. Regeringen hävdar att dess förslag på klimatmål, 40-procents minskning i den icke-handlande sektorn, är mer ambitiöst än tidigare föreslagna mål. Det är inget hederligt sätt att presentera sin politik på. Tidigare föreslagna mål har nämligen utgått ifrån Sveriges totala utsläpp, såväl den handlande som den icke-handlande sektorn. Regeringen sätter sitt nya mål endast ifrån den icke-handlande sektorn. En minskning på 40 procent i förhållande till de totala utsläppen, som vi i de rödgröna partierna föreslog i Klimatberedningen, ger en utsläppsminskning på 28 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Regeringens 40-procentsmål inom den icke-handlande sektorn ger en utsläppsminskning på

Fel! Okänt namn på

endast 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Regeringens mål kommer inte att leda till den klimatomställning Sverige behöver för miljöns och jobbens skull. Nästan hälften av dessa 20 miljoner ton är dessutom redan genomförda genom tidigare regeringars beslut, 2 miljoner ton är beslut från EU och hela 6,5 miljoner ton ska göras i andra länder.

- ? Avvecklar klimatinvesteringsprogrammet (Klimp). Trots att Klimp har minskat utsläppen med 1,1 miljoner ton per år och trots att en enig klimatberedning föreslog ett utvecklat investeringsprogram, har regeringen valt att avveckla Klimp.
- ? Satsar på motorvägar. Regeringens klimatpolitiska ambitioner på transportområdet begränsas i allt väsentligt till förändringar i beskattningen av vägtrafiken samt till reglering av utsläppsmängder för nya bilar. Avsaknaden av förslag när det gäller klimatinvesteringar i järnväg är total. I stället har regeringen gett grönt ljus för att bygga Förbifart Stockholm, en motorväg som enligt Naturvårdsverket strider mot miljöbalken och kommer att öka utsläppen.
- ? Öppnar upp för att bygga tio nya kärnkraftverk. Regeringens satsning på kärnkraft riskerar att leda till att satsningar på förnybar energi uteblir.
- ? Låg ambition för energieffektivisering. Regeringen har ställt upp ett nationellt mål för energieffektivisering som är identiskt med Energimyndighetens ”business-as-usual-scenario” till 2020, vilket betyder att målet skulle ha nåtts även utan några nya styrmedel.

6.2 Regeringens urholkning av naturvården

Både världen och Europa har misslyckats med att nå målet i FN:s konvention för biologisk mångfald – att hejda utarmningen av naturtyper och arter till 2010. Regeringen har haft en förträfflig retorik gällande vikten av biologisk mångfald, som enligt regeringen är ”en hörnsten” för dess miljöpolitik. Men samtidigt har regeringen på punkt efter punkt försämrat svensk naturvård.

- ? Förlorade år för miljömålen. I stället för att genomföra Miljömålsrådets förslag för att uppnå de 16 miljö kvalitetsmålen har regeringen valt att utreda hela miljömålssystemet, vilket gör att vi förlorar tempo i miljöarbetet och systematiken i miljöarbetet ser ut att brytas sönder.
- ? Nedrustad skogspolitik. Hälften av Sveriges hotade arter finns i skogen och enligt alla experter behövs det ökade resurser till skogen för att bevara de hotade arterna. Naturreservat är den mest effektiva metoden att bevara och stärka biologisk mångfald och bevara ekosystemens funktioner. För att nå miljö kvalitetsmålet Levande skogar till 2020 krävs enligt Miljömålsrådet åtminstone över en miljard kronor per år i ökat anslag för att köpa in biologiskt värdefull mark. Regeringen har i stället skurit ned anslaget i budgeten till biologisk mångfald med ca en miljard under en fyraårsperiod.
- ? Öppnat upp för jakt på varg. Rovdjuren har som toppredatorer en viktig roll i ekosystemen. Regeringen har öppnat nu upp för licensjakt på varg. Denna avskjutning innebär tillsammans med de stora problem som finns

med den illegala jakten en mycket hög omsättning på individer hos en djurart som präglas av livslånga parförhållanden och stabila familjeförhållanden. Flera remissinstanser (däribland Artdatabanken, Svenska Naturskyddsföreningen och Centrum för biologisk mångfald) har påtalat motsättningen mellan regeringens förslag och EU:s art- och habitatdirektiv.

- ? Uppluckrat strandskydd. Regeringens strandskyddsproposition som lades våren 2009 hotar allemansrätten och gemensamma stränder, bad och fiskeplatser. Regeringen gör inget för skydda stränderna där trycket är hårdast. Den biologiska mångfalden, allas tillgång till friluftsliv och goda rekreatiionsområden får inte ett tillräckligt skydd.
- ? Tar bort styrmedel för havsmiljön. Skatt på handelsgödsel har varit ett av de bästa styrmedlen för att komma tillrätta med övergödningen i Östersjön och Västerhavet. Intäkterna från skatten har sedan flera år gått tillbaka till jordbrukssektorn i form av miljöstöd. Trots regeringens prat om att prioritera havsmiljön tar den alltså bort skatten på handelsgödsel.
- ? Följer inte forskarnas rekommendationer. Jordbruksministern Eskil Erlandssons har ändrat Sveriges linje i EU:s fiskeförhandlingar om att alltid följa forskarnas råd i fiskeripolitiken och för första gången har Sverige röstat ja till de allt för höga fiskekvoterna.

7 Miljö ur ett klassperspektiv

7.1 Rika tär på miljön

Både rika människor och fattiga är en del av problemen när det gäller dagens konsumtion; fattiga för att de har tillgång till för lite resurser och rika för att de använder för mycket resurser. Fattiga människors låga konsumtion och påverkan på miljön utgör på ett sätt en räddning för rika människor eftersom de fattiga så begränsat tär på mänsklighetens gemensamma resurser.

Ungefär en halv miljard människor globalt lever i det som betecknas som "survival economy", med begränsat ianspråktagande av jordens resurser och energi i jämförelse med rika människor. 48 procent av människorna i utvecklingsländerna lever ännu i fattigdom. I år uppgår antalet hungrande människor för första gången i historien till en miljard människor. Omkring 10 miljoner barn under fem år dör varje år av sjukdomar som hade kunnat botas eller förhindras. En fjärdedel av världens befolkning har inte tillgång till elektricitet. I denna situation är utveckling det överordnade målet för dessa utvecklingsländer.

Dagens i-länder har under de senaste 200 åren gynnats av en koldioxidintensiv produktion och har stått för uppemot 80 procent av de utsläpp av växthusgaser som människan gett upphov till. Och skillnaderna i utsläppen består än i dag. Höginkomstländer släpper ut stora mängder koldioxidekvivalenter (CO₂e) per person och år: Australien 20,6 ton, USA 19,8 ton, Kanada 18,8 ton, Tyskland 10,4 ton, Japan 9,8 ton, Sverige 6,4 ton. Det ska jämföras med utvecklingsländernas utsläpp: Kina 4,6 ton, Brasilien 2,0 ton, Indien

Fel! Okänt namn på

1,2 ton. De allra fattigaste länderna såsom Bangladesh släpper ut 1 ton per person och år. Världsgenomsnittet är 4,5 ton per person och år (EIA, International Energy Agency Annual 2006).

De svenska utsläppen har minskat sedan 1990, men om enbart svenska data används kan utsläppen underskattas kraftigt enligt en undersökning från KTH (Koldioxidutsläpp till följd av Sveriges import och konsumtion: beräkningar med olika metoder, Annika Carlsson-Kanyama m.fl. april 2007). KTH:s skattningar ger utsläpp per capita som varierar mellan 6,3 och 12 ton koldioxid.

Tittar vi på annan miljöpåverkan är det främst rika länders befolkningar som påverkar miljön mest. Ekologiska fotavtryck är ett mått på mängden resurser som en människa förbrukar. Det är uttryckt i den areal av förnyelsebara resurser som behövs för att försörja en människa eller ett land. Kina och USA är de länder som totalt sett har de största fotavtrycken, men räknat per person är skillnaderna mellan länderna stora. USA:s invånare har ett fotavtryck på 9,4 globala hektar (gha) medan Kinas invånare har ett fotavtryck på 2,1 gha. Svenskarnas fotavtryck är 5,1 gha per person och år. Jämför det med Malawi, Afghanistan och Haiti med fotavtryck på endast 0,5 gha per person och år. I snitt har varje människa på jorden ett avtryck på 2,1 globala hektar. Nästan alla de 75 länder som i dag gör anspråk på mindre än det "rättvisa utrymmet" är låginkomstländer i Afrika, Asien, Sydamerika och Mellanamerika (WWF, Living Planet Report, 2008).

Även inom länder finns stora skillnader i miljöpåverkan. Enligt en KTH-avhandling lever låginkomsttagare ofta mer miljövänligt än de med högre inkomster (Karin Bradley, Institutionen för samhällsplanering och miljö på KTH). Ensamstående kvinnor med barn, boende i hyresrätt och personer med låg inkomst är de som lever mest miljövänligt. Även om de vare sig sopsorterar eller handlar ekologiskt har låginkomsttagare ett bättre miljöbeteende än höginkomsttagare. Det beror på att låginkomsttagare har mindre bostäder, åker mer kollektivt och konsumerar mindre. Man kan också se att personer som har erfarenhet av att bo i fattiga länder och har varit tvungna att leva ett resurssnålt liv lever energisnålt även i Sverige.

7.2 Fattiga drabbas

De länder som släpper ut mest växthusgaser är de som drabbas lindrigast av växthuseffekten. I stället är det utvecklingsländer som kommer att få bära 75–80 procent av klimatförändringarnas skador och kostnader, enligt Världsbanken (World Development Report 2010). FN:s klimatpanel bedömer att effekterna av klimatförändringarna kommer att slå hårt mot världens fattiga regioner (Klimat effekter, anpassning och sårbarhet, 2007):

? I Afrika drabbas ytterligare 75–250 miljoner människor av ökad vattenbrist. Mindre nederbörd leder till att vissa delar av Afrikas matproduktion minskar med uppemot 50 procent.

Fel! Okänt namn på

- ? I Asien kommer tillgången till färskvatten att minska, kustnära områden drabbas av översvämningar och klimatförändringarna utgör ett hot mot naturresurser och människors hälsa.
- ? I Latinamerika hotar klimatförändringarna att leda till stora förluster av biologisk mångfald. Vatten för konsumtion, jordbruk och energiproduktion påverkas signifikant. Livsmedelssäkerheten försämras och antalet hungriga människor ökar.
- ? Små önationer förväntas drabbas hårt av bl.a. höjd havsnivå, minskad tillgång till vatten och korallblekning.

Andra allvarliga effekter som drabbar världens fattiga människor är:

- ? Otillräckliga förutsättningar för anpassning. Fattiga länder och människor har sämst förutsättningar att anpassa sig klimatförändringarnas negativa effekter.
- ? Ökad fattigdom. Stern-rapporten bedömde att ytterligare 145–220 miljoner människor i södra Asien och Afrika söder om Sahara kan hamna i absolut fattigdom med tillgång till endast 2 dollar per dag. Human Development Report anger att klimatförändringarna kan leda till att hundratals miljoner människor drabbas av undernäring och vattenbrist (Kampen mot klimatförändringarna, UNDP, 2007/2008).
- ? Fler hungriga. Andel områden med torra bedöms öka, i Afrika söder om Sahara med 60–90 miljoner ha till 2060. År 2080 kan ytterligare 600 miljoner människor lida av undernäring p.g.a. klimatförändringarna (UNDP, 2007/2008).
- ? Vattenbrist. Enligt FAO lever idag omkring 1,2 miljarder människor, nästan en femtedel av jordens befolkning, på områden med vattenbrist och klimatförändringarna riskerar leda till att ytterligare 1,8 miljarder får vattenbrist (UNDP, 2007/2008).
- ? Försämrad hälsa. Ökad temperatur och ökad nederbörd i vissa regioner bedöms öka vattenburna sjukdomar såsom kolera och malaria. Enligt en Sidastudie riskerar klimatförändringarna att leda till att ytterligare 220–400 miljoner människor i främst fattiga länder kan insjukna i malaria. Ifall temperaturen ökar med 3–4 grader bedöms ytterligare 300 miljoner människor eller fler drabbas av översvämningar. Enbart i Bangladesh kan 70 miljoner människor drabbas. Redan under det kommande årtiondet bedöms upp till 175 miljoner barn påverkas varje år av naturkatastrofer som orsakas av klimatförändringar (Sida, Civil Society and Climate Justice Overview, 2008).
- ? Klimatflyktingar. Enligt Stern-rapporten kommer klimatförändringarna att resultera i att 200 miljoner människor är klimatflyktingar 2050. UN University har samtidigt räknat fram att 50 miljoner människor kommer att behöva flytta p.g.a. miljöförändringar redan år 2010 och att av dessa är de flesta kvinnor och barn (Sida, Civil Society and Climate Justice Overview, 2008).
- ? Ökad risk för konflikter. Enligt Sida finns det 46 länder med 2,7 miljarder invånare där effekterna av klimatförändringarnas påfrestningar i kombination med ekonomiska, sociala och politiska problem innebär en hög risk för

Fel! Okänt namn på

våldsamma konflikter. Därutöver finns det enligt Sida ytterligare 56 länder med 1,2 miljarder människor där de statliga institutionerna kommer att få stora svårigheter att hantera klimatförändringarnas effekter. I dessa länder finns en hög risk för politisk instabilitet, med potentiella våldsamma konflikter som en tydlig risk i ett längre perspektiv (Konflikter i klimatförändringens spår, 2008).

- ? Förstörda naturresurser. Redan i dag är två tredjedelar av alla ekosystemtjänster förstörda eller på väg att förstöras och klimatförändringar samt ohållbart naturresursutnyttjande förvärrar situationen. Fattiga människor är mest beroende av naturresurser och drabbas därför hårdast när ekosystemen skadas (Sida, Civil Society and Climate Justice Overview, 2008).
- ? Avskogning. Enligt FAO:s State of the World's Forests (2007) avverkas ca 13 miljoner hektar skog varje år, framför allt i Afrika och Latinamerika. Ursprungsbefolkningar blir berövade sina hem, den biologiska mångfalden förstörs och därmed även de naturresurser som fattiga människor är beroende av. Jordbruk är den viktigaste orsaken till avskogning. Skog blir betesmarker för köttdjur eller används för sojaproduktion som i sin tur blir djurfoder i köttproduktionen, kött som äts av framför allt rika människor.
- ? Utfiskning. Överutnyttjande av fiskeresurserna förstör inte bara havsmiljön utan även livsvillkoren för lokalbefolkningen som blir bestulna på såväl livsmedel som arbetstillfällen. Ungefär 40 % av EU-flottans fångster beräknas komma från fiskevatten utanför EU. För över en miljard människor är fisk den viktigaste proteinkällan och utfiskningen ställer till stora problem för dem.

8 Förslag till minskade klyftor mellan rikas och fattigas miljöutrymme

8.1 Nödvändiga utsläppsminskningar

För att minska klyftorna mellan rikas och fattigas miljöutrymme måste de rikas utsläpp minska kraftigt. Egentligen är det inte rätten till utsläpp som är den stora tvistefrågan, utan rätten till utveckling. De rika länderna har resurser och förutsättningar att utvecklas trots kraftiga utsläppsminskningar. De fattiga har inte samma möjlighet. Rika länder måste gå före och göra kraftiga minskningar av sina egna utsläpp i syfte att lämna en del "utsläppsutrymme" för utvecklingsländer, men även för att stimulera en snabb framväxt och efterfrågan på ny miljöteknik. Det skriver Världsbanken i sin senaste World Development Report. Men den borgerliga regeringen har ändrat Sveriges hållning och vill att en tredjedel av Sveriges klimatmål ska uppnås genom klimatprojekt utomlands.

Vi menar att Sverige ska göra klimatinsatser utomlands och att i-länder ska minska sina egna utsläpp kraftigt för att lämna utsläppsutrymme för fattiga och därtill hjälpa fattiga länder att såväl begränsa sina utsläpp som att anpassa sig till klimatförändringarnas effekter.

8.1.1 Globala klimatmål

Enligt FN:s klimatpanel måste de globala utsläppen minska med 50–85 procent till 2050 i förhållande till 2000 års nivå om vi vill begränsa temperaturökningen till mellan 2 och 2,4°C. Dessutom måste utsläppen nå sin topp senast 2017. Efter att FN:s klimatpanel publicerade sin senaste rapport 2007 har ny forskning kommit som visar att det kan vara svårare än man bedömt att uppnå tvågradersmålet. Vi föreslår att Sverige ska vara drivande för ett globalt klimatmål som innebär att de globala utsläppen ska minska med minst 80 procent till 2050. Utsläppsmålet måste utgå ifrån vad naturen kräver och kan därför ständigt förändras. Detta bör ges regeringen till känna.

Bindande, kvantitativa åtaganden för perioden närmast efter 2012 bör omfatta alla industriländer. Sverige bör agera för att industriländernas utsläppsreduktioner ska uppgå till 30–40 procent till 2020. Utsläppen i industriländerna bör minska med 80–95 procent till 2050. Sverige bör agera för att utsläppen per capita på sikt konvergerar. Detta bör ges regeringen till känna.

8.1.2 Mål för Sverige

Utsläppen i Sverige för 2020 i den sektor som inte handlar med utsläppsrätter bör vara 45 procent lägre än utsläppen för 1990 under förutsättning att EU, efter en internationell överenskommelse i Köpenhamn i december 2009, lägger ut 30 procent utsläppsminskning i den handlande sektorn. Med dessa förutsättningar kommer de totala utsläppen i Sverige att minska med ca 40 procent. Om EU i stället lägger ut 20 procent i den handlande sektorn, bör målet för den icke-handlande sektorn revideras. Målet för den icke-handlande sektorn ska genomföras i Sverige och ska inte omfatta åtgärder i andra länder. Upptag och utsläpp till och från skogsbruk och annan markanvändning bör inte inkluderas i det nationella målet för 2020. Detta bör ges regeringen till känna.

Utsläppen av växthusgaser i Sverige ska reduceras med 90 procent 2050 i förhållande till 1990. Detta bör ges regeringen till känna.

8.1.3 Mål för minskade utsläpp i andra länder

Sverige bör ha högt ställda ambitioner i vårt stöd till klimatinsatser i andra länder. Vi vill därför minska utsläppen i andra länder med minst 13 procent i förhållande till hur utsläppen såg ut i den icke-handlande sektorn i Sverige 1990. Fokus ska ligga på stöd till klimatarbete i utvecklingsländer. Detta bör ges regeringen till känna.

8.1.4 Mål för EU till 2020

Europa är tillsammans med Nordamerika den region i världen som historiskt sett har släppt ut mest växthusgaser i världen. Vi har därför ett stort ansvar att minska utsläppen. EU har ett mål om att minska utsläppen med 20 eller 30 procent till 2020, beroende på om vi får ett nytt globalt klimatavtal i Köpenhamn. På Balitoppmötet anslöt sig EU och de andra deltagande länderna till FN:s klimatpanels, IPPC, forskningsrapport som kräver minskningar på

Fel! Okänt namn på

25–40 procent i den utvecklade världen senast 2020. Ska den rika världen nå detta mål måste EU driva på. Detta görs bäst genom att vi själva tar ansvar och gör de kraftigaste minskningarna bland i-länderna. Vi föreslår därför att EU till 2020 minskar sina utsläpp med minst 40 procent jämfört med 1990 års nivåer. Detta bör ges regeringen till känna.

8.1.5 Tekniköverföring

För att u-länder ska ha några möjligheter att bromsa sina egna utsläpp och samtidigt utvecklas behöver de få tillgång till modern miljöteknik. Genom att förändra patentlagstiftningen skulle tekniköverföring gynnas. 75 % av vindkraftstekniken i världen kontrolleras av fyra företag. Tre är europeiska och ett är från USA. När många utvecklingsländer nu vill bygga ut vindkraften måste de använda gammal teknik där patenträtten gått ut. De har helt enkelt inte råd med den modernaste och miljövänligaste tekniken. Det bör göras en översyn av patent- och immaterialslagstiftningen för att göra det lättare att sprida grön teknologi till utvecklingsländer. Detta ges regeringen till känna.

8.2 Utvecklingsländernas anpassning till klimatförändringarna

Anpassning till klimatförändringarna innebär att samhällen gör sig förberedda på att hantera de negativa effekter som förändringarna kan medföra. Eftersom klimatförändringarna redan sker och då fattiga länder redan i dag påverkas av dessa är anpassning en av de viktigaste aspekterna i hur man kan öka klimaträttvisan.

8.2.1 Strategier för klimatanpassning

Klimatanpassning måste föras in i alla länders nationella strategier. Anpassningen till klimatförändringarna ska vara en del av existerande fattigdomsbekämpningsstrategier där utsatthet kopplad till orättvisor, baserat på t.ex. tillgångar, kön och regionala skillnader, ska adresseras. Nationella åtgärdsplaner för anpassning måste även ta hänsyn till konfliktrisker. Sverige bör i internationella fora verka för detta. Detta bör ges regeringen till känna.

8.2.2 Klimatbistånd

Vänsterpartiet anser att det behövs ett nytt klimatbistånd. Rika i-länder som orsakat klimatförändringarna måste enligt klimatkonventionen ge nya, additionella resurser till världens fattiga som drabbas av de negativa effekterna. Därför ser vi med oro på den utveckling i världen då budgeterade biståndspengar används till klimatåtgärder i utvecklingsländer. Det är att dubbelt straffa människor i dessa länder då biståndspengar härmed undantas från andra viktiga områden som bl.a. utbildning och hälso- och sjukvårdsinsatser för att gå till de förödande klimatkonsekvenser som främst västvärlden orsa-

kat. Vi föreslår att det införs ett klimatbistånd utöver biståndsramen i den svenska statsbudgeten. Detta bör ges regeringen till känna.

EU behöver också ta ett större ekonomiskt ansvar för att stödja dem som drabbas värst av klimatförändringarna. Men EU har ingen enskild budgetpost för klimatbistånd. Sverige bör verka för att det i EU:s budget inrättas en enskild budgetpost utanför biståndssatsningarna för klimatbistånd. Detta bör ges regeringen till känna.

8.2.3 Nya finansieringsmekanismer för klimatanpassning

FN menar att det behövs mellan 500 och 600 miljarder dollar per år för att utvecklingsländerna ska kunna anpassa sig till klimatförändringarna samtidigt som de utvecklas (UN World Economic and Social Survey 2009). Det motsvarar ungefär en procent av världens samlade BNP per år. För att samla riktigt stora resurser till utvecklingsländers klimatanpassning räcker det inte att förlita sig på i-länders statsbudgetar. Det behövs mer resurser. Det finns många förslag på internationella finansieringsmekanismer inför klimattoppmötet i Köpenhamn i december 2009, exempelvis avgift på flyg och sjöfart och avgift på utsläppshandel.

Sverige, som är ordförande i EU hösten 2009, har dock hittills varit kallsinnigt till alla förslag. I stället har man inväntat EU-kommissionen. Problemet är dock att EU-kommissionens förslag är alldeles för tamt. De menar att det endast behövs en sjättedel så mycket resurser för att hjälpa utvecklingsländer, som FN menar att det behövs. Dessutom är finansieringen av förslaget tveksamt, då man utgår från att utvecklingsländer själva ska stå för en betydande del av kostnaden. Detta förslag stöds av den svenska regeringen. Vi menar att det är skamligt lågt av EU. Sverige måste som EU-ordförande agera för en linje som även utvecklingsländerna kan acceptera. Vi anser att Sverige inom EU ska vara kraftigt drivande för att en ny finansieringsmekanism kommer till stånd.

Vänsterpartiet är positivt inställt till att utöver ett nytt klimatbistånd även ta ut en avgift på utsläppshandeln eller skatter på internationellt flyg och sjöfart för att samla ihop de medel som behövs för utvecklingsländernas anpassning till klimatförändringarna. EU bör bidra med ca 200 miljarder dollar av dessa. Detta bör ges regeringen till känna.

8.2.4 Klimatrelaterade katastrofer och kriser

Enligt UNDP:s Human Development Report (2007/08) behövs mer finansiering för återuppbyggnad efter stora klimatrelaterade katastrofer och för att stärka samhällens motståndskraft och återhämtningsförmåga. UNDP bedömde att omkring 2 miljarder dollar bör satsas på detta till 2016. Vi föreslår att av de medel som avsätts för klimatfinansiering för anpassning ska delar satsas på det internationella samfundets kapacitet att agera i samband med klimatrelaterade katastrofer och kriser. Dessa medel bör riktas till t.ex. FN:s katastroffond. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn nå

8.2.5 Klimatanpassning i sviktande stater

Enligt Sida riskerar 46 länder med 2,7 miljarder människor våldsamma konflikter p.g.a. klimatförändringarnas effekter. Det behövs nya initiativ för att nå överenskommelse om vikten av anpassning, särskilt i sviktande stater och för att utveckla internationella riktlinjer och tillgängliggöra nödvändiga ekonomiska resurser. I dessa länder bör anpassning prioriteras framför åtgärder för minskade utsläpp. Strategier för fredsbyggande och utveckling bör innefatta anpassning till klimatförändringarna och tydliggöra hur aktiviteter inom dessa områden påverkar och förstärker varandra. Vi menar att situationen kräver att risk för konflikter p.g.a. klimatförändringarna måste högre upp på den internationella politiska agendan. Detta bör ges regeringen till känna.

Hantering av migration från sviktande stater behöver förberedas. Forskning som hanterar sannolika migrationsflöden kan bidra till att identifiera både migranterna och värdssamhällena, där man bör påbörja en dialog i ett tidigt skede för att förbereda hanteringen av flyktingströmmar. Migration bör betraktas som en del av anpassningsstrategierna och därmed hanteras och underlättas snarare än förhindras. Detta bör ges regeringen till känna.

8.3 Fasa ut skadliga subventioner

Det sägs ofta att det inte finns tillräckligt med pengar till utsläppsminskningar och för finansiering av utvecklingsländernas anpassning till klimatförändringarna. Men en titt på den mängd pengar som satsas på subventioner till bl.a. oljeutvinning ger vid handen att finansiella resurser finns. I dag riktas subventionerna emellertid fel, på sådant som förvärrar klimatkrisen, och den humanitära krisen får följder av klimatförändringarna. Vänsterpartiet menar att världen inte har råd att subventionera miljöbovorna och vill fasa ut de skadliga subventionerna.

8.3.1 Avskaffa oljebiståndet

Regeringar världen över ger subventioner åt olje- och gasbranschen som omfattar 150–250 miljarder dollar årligen (Stern-rapporten, 2006). Därutöver kan tilläggas de hundratals eller rent av tusentals miljarder dollar som satsas på militära operationer i syfte att skydda oljeutvinning. Världsbanken är den största multilaterala bidragsgivaren och har gett ungefär 8 miljarder dollar i oljesubventioner sedan år 2000. Och detta stöd växer. År 2006 ökade Världsbankens krediter till energisektorn med över 50 procent och av dessa går 77 procent till olja och gas medan endast 5 procent satsas på förnyelsebar energi (Rikard Warlenius, Utsläpp och Rättvisa, 2008). Sverige bör agera i alla internationella forum för att subventioner till olja och andra fossila energislag ska fasas ut. Detta bör ges regeringen till känna.

8.3.2 Avskaffa EU:s stöd till fossil energi

Kolkraften är den energiform som i dag står för de största utsläppen av växthusgaser. Kärnkraftsindustrin har ännu inte presenterat något trovärdigt förslag för hur kärnavfallet ska hanteras långsiktigt. Ändå dominerar dessa energiformer inom EU. Kärnkraften har sedan starten på 1950-talet fått många miljarder kronor i subventioner. Fortfarande får kärnkraftsindustrin i Europa regeringsstöd för varje nytt projekt, som om kärnkraften introducerades på marknaden för allra första gången. Förutom skattefinansierade förmånliga lån, slipper reaktorägarna betala korrekta olycksfallsförsäkringar. Inom EU har energiforskningsprogrammets del till kärnkraften traditionellt fått ungefär dubbelt så mycket forskningsanslag som alla andra energikällor tillsammans och av de pengar som inte har gått till kärnkraft har fossil energi fått större delen. Förnybar energi har hittills bara fått småsmulor av kakan. Sverige bör verka för att EU:s stöd för kärnkraft och fossil energi fasas ut och i stället inriktas på förnybar energi. Detta bör ges regeringen till känna.

8.3.3 EU:s stöd till infrastruktur ska vara långsiktigt hållbara

EU stöder stora satsningar på infrastrukturinvesteringar, bl.a. genom Europeiska investeringsbanken (EIB), och stora vägbyggen i Östeuropa. För att bidra till en ekologiskt hållbar utveckling är det nödvändigt att den huvudsakliga inriktningen på dessa investeringar är en ny miljöanpassad infrastruktur. EU:s investeringar i infrastruktur behöver klimatanpassas och bör därför i första hand göras i järnväg, sjöfart och system för samordning och omlastning för ett optimalt utnyttjande av de olika transportslagens fördelar. Detta bör ges regeringen till känna.

8.3.4 Avveckla subventioner till yrkesfisket

Regeringen vill avskaffa vissa skattelättnader och subventioner för jordbruk, skogsbruk, vattenbruk och industrin utanför den handlande sektorn. I huvudsak stöder vi regeringens linje. Därutöver vill vi att yrkesfiskarnas subventioner i form av befrielse från energiskatt, koldioxidskatt och svavelskatt fasas ut. Detta kan göras genom att Sverige sluter bilaterala avtal med grannländer runt Östersjön och Kattegatt så att dessa åtgärder samordnas. Detta bör ges regeringen till känna.

Subventioner till yrkesfisket minskar incitamenten för att använda mer energisnåla motorer och fiskemetoder, vilket enligt Riksrevisionen bidragit till att fiskerieringen i dag ligger på tredje plats när det gäller koldioxidutsläpp i förhållande till branschens storlek. Dessutom leder det till överfiske (Statens insatser för ett hållbart fiske, RiR 2008:23). Sverige bör i EU arbeta för ändringar av energiskattedirektivet så att subventioner till yrkesfisket i form av befrielse från energiskatt, koldioxidskatt och svavelskatt fasas ut. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

8.4 Avbryt EU:s orättfärdiga fiskeavtal utanför Europa

Vänsterpartiet uppmanar regeringen att agera gällande EU:s fiskepolitik där man utnyttjar fattiga länders fiskebestånd i fallet Västsahara. Det är synnerligen allvarligt att svenska fartyg fiskar i Västsaharas vatten, trots att Sverige sagt nej till EU:s fiskeavtal med ockupationsmakten Marocko. Rovfisket förstör inte bara havsmiljön utan även livsvillkoren för lokalbefolkningen som blir bestulen på såväl livsmedel som arbetstillfällen. Ungefär 40 procent av EU-flottans fångster beräknas komma från fiskevatten utanför EU. Övervakning och fiskerikontroll är fortfarande otillräckliga. Inget av avtalen som genomförts har skett på ett sätt som uppfyller FAO:s uppförandekod.

Flera icke-statliga organisationer anser att avtalen till övervägande del har negativa följder för kustsamhällen, snarare än att bidra till en hållbar utveckling. Världsnaturfonden påpekar att det omfattande fisket i u-länders ekonomiska zoner ofta leder till utarmning av resurser och hämmar utvecklingen av det nationella fisket. På lång sikt är det mycket sannolikt att det skulle vara mer gynnsamt att utveckla fisket och beredningsindustrin inom landet. Mot bakgrund av detta bör Sverige agera för att de fiskeavtal som EU tecknar med utvecklingsländer omedelbart stoppas. Dessa avtal ska baseras på folkrättsliga principer och respekt för invånarna i avtalsländerna. EU:s framtida fiskeriavtal ska garantera att fisket i tredje lands vatten sker på verkliga överskottsresurser. Inför förhandlingar om nya avtal bör därför en konsekvensbeskrivning finnas. Sverige bör agera för att stoppa de fiskeavtal som EU tecknar med utvecklingsländer och som bidrar till rovdrift och förstör livsvillkoren för lokalbefolkningen. Detta bör ges regeringen till känna.

8.5 Stoppa avskogningen

8.5.1 Stoppa EU:s import av illegalt avverkade skogsprodukter

Ett viktigt hot mot den biologiska mångfalden världen över är exploatering av skog. Avskogning i utvecklingsländer initierad genom mänsklig aktivitet motsvarar dessutom ungefär 20 procent av de globala växthusgasutsläppen. Här finns alltså en betydande potential till utsläppsminskning, ofta till en relativt låg kostnad.

EU:s omfattande import av illegalt avverkade skogsprodukter från tredje världen leder till skövad regnskog, utarmad biologisk mångfald och allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Detta drabbar fattiga människor och i synnerhet kvinnor hårt. EU:s nuvarande aktionsplan för att minska importen av illegalt avverkade skogsprodukter är tandlös eftersom den bygger på frivillighet. Skövlingen av tropisk skog måste stoppas. Vi föreslår att regeringen ska agera för en bindande lagstiftning och ett regelverk som stoppar importen av illegalt avverkad skog såväl inom Sverige som inom hela EU. Detta bör ges regeringen till känna.

En framtida klimatregim måste skydda tropiska skogar t.ex. genom att skapa incitament för minskad avskogning. Samtidigt är det viktigt att incitamenten utformas så att inte den biologiska mångfalden hotas, t.ex. genom att

befintliga naturskogar ersätts med snabbväxande arter. Sverige bör agera för att stoppa avskogningen och bidra konstruktivt till att finna finansiering och mekanismer för att detta ska bli möjligt. Detta ges regeringen till känna.

Skogens betydelse för klimatpåverkan behöver klargöras. Sverige har minskat sina utsläpp av växthusgaser sedan 1990, men nettoutsläppen har ökat med 12,7 procent, enligt ny statistik från FN:s klimatpanel. Det beror på att skogsavverkningarna varit större de senare åren än de var 1990 som man använder som jämförelseår. Som jämförelse har Finland en plus-minus-noll-siffra, medan EU-genomsnittet har minskat nettoutsläppen med 5,6 procent sedan 1990. Regeringen bör ta initiativ till en utredning för att klargöra den svenska markanvändningens klimatpåverkan. Detta bör ges regeringen till känna.

8.6 Minskad köttkonsumtion

8.6.1 Mål för minskad köttkonsumtion

Konsumtionen av animaliskt livsmedel ökar explosionsartat i världen. Köttkonsumtionen i Sverige har ökat med 50 procent från 1990 till 2005, visar en forskningsrapport från SIK, Institutet för livsmedel och bioteknik. I genomsnitt äter svensken 200 gram kött om dagen, eller 700 miljoner kg om året sammanlagt för alla svenskar. Främst äter vi mycket mer importerat kött och utvecklingen gör att växthusgasutsläppen ökar. Forskarnas slutsats är att om vi vill ha en hållbar klimatutveckling måste vi äta mindre kött (Greenhouse gas emissions from Swedish consumption of meat, milk and eggs 1990 and 2005, SIK Rapport 794 2009).

Köttproduktionen är en viktig orsak till avverkning av skogar i Latinamerika. Köttproduktionen leder samtidigt till att stora arealer jordbruksmark går åt till produktion av djurfoder istället för mat till människor. Dessutom går det åt enorma mängder vatten till att utfodra köttdjuren. Vi menar att det är nödvändigt att minska köttkonsumtionen i rika länder. Sverige bör agera för att ett mål för minskad köttkonsumtion med 25 procent till 2020 införs i Sverige och inom EU. Detta bör ges regeringen till känna.

8.6.2 Handlingsplan för livsmedelskedjans klimatpåverkan

En handlingsplan för hur livsmedelskedjans, inklusive animalieproduktionens, klimatpåverkan kan minskas bör tas fram. Detta bör ges regeringen till känna.

Vi menar även att en utredning bör tillsättas om införande av ekonomiska styrmedel för att minska livsmedelskedjans, inklusive animalieproduktionens, påverkan på klimat och miljö. Detta bör ges regeringen till känna.

8.6.3 Avveckla stöd till köttindustrin

I Vänsterpartiets rapport "Djurindustrin och klimatet – EU blundar och förvärrar" (2007) konstaterar vi att EU understödjer kött- och mejeriindustrin med ungefär 30 miljarder kronor per år i form av s.k. interventioner och di-

Fel! Okänt namn på

rektstöd. Dessutom ger EU 400 miljoner kronor i stöd till marknadsföring av olika djurprodukter, så att försäljningen av dem därmed ska öka. Sverige bör agera för ett slutdatum då kontraproduktiva subventioner som stöder kött- och mejeriindustrin ska vara utfasade. Vi behöver även miljö- och klimatanpassa vårt jordbruk i Europa och ta bort dumpning av livsmedelsöverskott till länder i syd. Detta bör ges regeringen till känna.

8.6.4 Miljöavgift på kraftfoder

För att priset bättre ska avspegla köttproduktionens miljökostnader och öka lönsamheten för spannmål i vegetabilisk produktion samt gynna ekologisk och naturbetesbaserad köttproduktion bör Sverige även agera i EU för att kraftfoder som används till djuruppfödning beläggs med en miljöavgift. Detta bör ges regeringen till känna.

8.6.5 En vegetarisk dag i veckan

En ökad andel vegetabilier i kosten är inte bara bra ur miljösynpunkt utan främjar även hälsan. Livsmedelsverket rekommenderar att det alltid ska finnas ett vegetariskt alternativ i skolan som alla elever får ta av. Detta exempel har bl.a. Oskarshamns kommun anammat. Vi vill uppmantra till en ökad andel vegetarisk kost inom offentlig sektor, vilket kan resultera i positiva effekter på såväl miljö som hälsa och framtida matvanor.

Vänsterpartiet föreslår därför att regeringen ska verka för att kommuner uppmantrar till vegetarisk kost genom att, såsom Oskarshamns kommun, alltid servera en vegetarisk rätt. Ett annat alternativ är att, likt den belgiska staden Gent, införa en vegetarisk dag i veckan. Detta är ett sätt för kommunerna att minska sin klimatbelastning (se även vår motion En jordbrukspolitik för framtiden 2009/10: MJ403).

8.7 Miljörättvisa ska genomsyra alla miljöpolitiska förslag

I syfte att minska utsläppen av växthusgaser fattar världens länder nu många nya beslut som kommer att påverka hundratals miljoner människor världen över. Om inte hänsyn tas till ekologisk och socialt hållbar utveckling riskerar världens fattiga länder att drabbas dubbelt av i-ländernas agerande, först av klimatförändringarnas effekter och sedan av de klimatpolitiska åtgärdernas effekter. Exempel på klimatpolitiska förslag som kritiserats kraftigt av många u-länder och det civila samhället är stöd till viss etanolproduktion, s.k. Clean Development Mechanism-projekt (CDM) samt stöd till stora vattenkraft-dammar i u-länder.

Vi menar att miljörättvissekONSEKVENSERNA måste ses över för alla nya stora miljöpolitiska projekt som vidtas. Såväl klass som kön måste belysas. Sverige ska vara drivande för att denna princip ska antas i det internationella samfundet. Detta bör ges regeringen till känna.

8.8 Miljörättvisa ska genomsyra alla stora samhällsbyggnadsprojekt i Sverige

Flera studier visar att ojämlikhet inte bara handlar om ekonomiska resurser, den genomsyrar hela vår livsmiljö. Ju lägre inkomst och ju fler människor med utländsk härkomst som bor i en stadsdel, desto sämre är miljön. Ju fler högutbildade människor med hög inkomst som bor i en stadsdel, desto mer benägna är politiker och tjänstemän att ta hänsyn till invånarnas önskemål när det gäller t.ex. stadsplanering.

Gör man en analys av genomförda och planerade samhällsbyggnadsprojekt i exempelvis Stockholms län så ser man hur planerna inte bara försämrar miljön i redan utsatta områden, de förstärker också den ojämlikhet som finns mellan människor i olika delar av länet. I Stockholm har detta blivit tydligt med två planerade trafikprojekt, Förbifart Stockholm och breddningen av E18 förbi Hjulsta-Kista. Hanteringen av opinionen i de rika stadsdelarna Ekerö och Bromma kontrasterar starkt mot bemötandet av opinionen i Tensta-Rinkeby, vars befolkning har utländsk bakgrund och den lägsta medelinkomsten i staden. Den ena gruppen lyssnar man på, den andra inte. Vägverket har tagit intryck av opinionen i rika villaområden och menar att det är möjligt att dra en tunnel under vattnet p.g.a. de oersättliga naturvärden som går förlorade om en bro dras över Lambarfjärden. I en annan fattigare del av Stockholm har tusentals människor i Tensta-Rinkeby och i övriga Järvastadsdelarna skrivit på protestlistor mot att den planerade breddningen av E18, som går nära bostadshusen, inte kommer att läggas i tunnel. Skolor, kolonilottsföreningar, företag, lokala hyresgästföreningar och andra föreningar, enskilda, miljöorganisationer – alla har pekat på de negativa miljökonsekvenserna av en breddad motorväg i ytläge. Men när det gäller E18, den breddade motorvägen på Järvafältet, lyssnar man inte på de kritiska rösterna.

I USA måste miljörättvisekonsekvenserna av alla större byggprojekt utredas för att avgöra om de kan ha negativ effekt för fattiga bostadsområden. Vi föreslår att det ska bli obligatoriskt att utreda miljörättvisekonsekvenserna av alla större byggprojekt i Sverige och att såväl klass som kön ska belysas. Detta bör ges regeringen till känna.

8.9 Mänskliga rättigheter och klimatförändringarna

Mänskliga rättigheter kränks allvarligt av klimatförändringarna. Klimatförändringarna kränker bl.a. rätten till vatten och utveckling. När glaciärer smälter, såsom Mururata-glaciären i Bolivia gör, får människorna i byn Choquecota inte längre tillräckligt med vatten och ursprungsfolkets rätt att leva riskeras när glaciärerna krymper. Folket i byn håller de största i-länderna ansvariga för att ha kränkt deras rätt till vatten, mat, och att försörja sig på sin egen mark. Byn har med stöd från bl.a. Diakonia lagt fram sitt fall inför de internationella domstolar som försvarar och upprätthåller mänskliga rättigheter. Målet är att tvinga i-länderna att minska utsläpp samt att dessa länder ska ta på sig kostnaderna för bybornas anpassning till det nya klimatet.

Fel! Okänt namn på

Människorättsprinciper kan vara ett kraftfullt verktyg för att skärpa besluten när det gäller att reducera utsläppen av växthusgaser och anpassning till effekter av klimatförändringarna. Mänskliga rättigheter kan bli ett effektivt medel för att tackla klimatkrisen men principerna och lagtexterna måste skärpas, t.ex. genom rättighetströsklar, rättsprocesser och preciseringar av MR-principer som konkurrerar med principer i FN:s klimatkonvention. Vi anser att regeringen bör tillsätta en utredning om hur principer om mänskliga rättigheter kan användas för att skärpa klimatpolitiska beslut. Detta bör ges regeringen till känna.

9 Miljö ur ett genusperspektiv

9.1 Män tär mer än kvinnor på miljön

Vänsterpartiet vill bryta könsmaktsordningen och undanröja rådande könso-rättvisor. Det handlar om rättvis fördelning av resurser, tillgångar, ansvar och inflytande i det offentliga och privata livet. Vi vill omfördela makt från män till kvinnor. Politiken får inte vara könsblind, lika lite som den kan vara klassblind. Regeringen driver en jämställdhetspolitik som helt saknar ambitioner att på allvar ta itu med könsrättvisorna och könsmaktsordningen.

Miljö och kön har starka kopplingar. Svenskars möjligheter och livsvillkor påverkas starkt av kön eftersom konsumtion är påtagligt könsrelaterad. ”Förorenaren” är oftast en man. Kvinnor står för en mindre del av det samlade konsumtionsutrymmet, inte minst i fråga om transporter, både för att de har mindre resurser än män och av sociala skäl. Detta gäller både bland rika och fattiga människor i Sverige.

Konsumtionsmönstren i fattiga länder skiljer sig markant med avseende på kön, t.ex. genom att pojkars och mäns behov av sjukvård och utbildning prioriteras framför flickors och kvinnors och att kvinnor och flickor ofta äter sist och minst. Detta uppmärksammas sällan utan ett vanligt och till synes könsneutralt synsätt definierar fattigdom (Gerd Johnsson-Latham, En studie om jämställdhet som förutsättning för hållbar utveckling, Rapport till Miljö-vårdsberedningen, MVB 2007:02).

Samtidigt är kvinnor genomgående mer engagerade i klimatfrågan än vad män är. Kvinnor anser också i större utsträckning att klimatfrågan är viktig och är mer villiga att genomföra åtgärder än vad män är (ARS research, 2007 i Annika Carlsson-Kanyama m.fl., Kvinnor, män och energi: makt, produktion och användning, FOI 2008).

Män:

- ? Förbrukar mer energi. Ensamstående män utan barn gör av med 20 procent mer energi än kvinnor i samma situation (FOI 2008).
- ? Tar bilen oftare. Jämfört med kvinnor lägger män avsevärt mer energi på transporter. 40 procent av männens totala energianvändning går till transporter, medan motsvarande andel för kvinnor bara är 25 procent. Män har visat sig vara mindre benägna än kvinnor att vidta åtgärder för att minska

transporternas klimatpåverkan. Också skillnaderna mellan unga kvinnor och män är tydliga när det gäller energianvändningen för transporter, vilket betyder att könsskillnaderna sannolikt kommer att bestå i framtiden (FOI 2008).

- ? Står som ägare till transporter. År 2007 var ca 6,9 miljoner bilar registrerade i Sverige varav endast 1,7 miljoner på kvinnor. En mycket liten grupp, 10 procent av alla bilförare, primärt män, står för 60 procent av allt bilkörande (MVB 2007:02).
- ? Har större miljöpåverkan i alla inkomstgrupper. Skillnaderna i totala nivåer av energiförbrukning beror mycket på utgifternas storlek och det gäller både kvinnor och män. Men kvinnors och mäns energiintensitet skiljer sig i alla inkomstgrupper enligt studien. Män har en högre energiintensitet (MJ per krona) för sina inköp relativt kvinnor i alla inkomstgrupper (FOI 2008)
- ? Har makten i energibolagen. Män är kraftigt överrepresenterade i energiföretagens styrelser. Det motsvarar ungefär mäns genomsnittliga överrepresentation i svenska börsbolags styrelser: 72 procent. Skillnaderna är dock stora, ju större företag desto större andel kvinnor fanns i styrelsen (FOI 2008).
- ? Äter mer kött. Män äter också generellt betydligt mer rött kött än kvinnor. SCB:s data visar att män köper kött för 3 389 kronor per år och kvinnorna köper kött för 2 674 kronor per år. Detta motsvarar en energiförbrukning på köttkonsumtionen på 3 436 MJ för män och 2 774 MJ för kvinnor (FOI 2008)
- ? Men barn gör skillnad. Ensamstående män och kvinnor med barn har liknande skillnader, men skillnaderna är mindre påtagliga (FOI 2008).

9.2 Kvinnor drabbas

Kvinnor och män påverkas olika av klimatförändringarna. Därför är politiska åtgärder mot klimatförändringarna inte könsneutrala. Kvinnor och män, särskilt i fattiga länder, har olika ansvar, sårbarhet och skilda förutsättningar att minska utsläppen samt anpassa sig till klimatförändringarna.

Kvinnor:

- ? Är fattigare. Kvinnor tillhör en stor del av världens fattiga människor och är därför, liksom barnen som oftast är kvinnors ansvar, mer sårbara än män för miljöförändringars negativa effekter. Kvinnors sårbarhet för klimatförändringarna påverkas av utbildningsnivå, sociala nätverk, delaktighet i lokala organisationer, tillgång till finansiella tjänster och hur stora tillgångar de äger i övrigt (Världsbanken, World Development Report, 2010).
- ? Utsätts för risker. Kvinnor är utsatta för större risker under och efter miljökatastrofer. UN University har räknat fram att 50 miljoner människor kommer att behöva flytta p.g.a. miljöförändringar redan år 2010 och att av dessa är de flesta kvinnor och barn (Sida, Civil Society and Climate Justice Overview, 2008).

Fel! Okänt namn på

- ? Påverkas av förändringar i naturresurser. Fattiga är generellt sett mycket beroende av naturresurser i sin omgivning. När exempelvis avskogning sker påverkar den kvinnors tillvaro starkt då tillgången till skogens vilda frukter, ved, byggmaterial och medicinska växter förloras. Dessa är oftast avgörande för inte minst kvinnors möjlighet att överleva och generera inkomst till hushållet (Sida, Civil Society and Climate Justice Overview, 2008).
- ? Är mindre sårbara om det finns jämställdhet. På platser där kvinnor och män har likvärdiga ekonomiska och sociala rättigheter, påverkar klimatförändringarna kvinnor och män på liknande sätt. Kvinnors delaktighet i beslutsfattande kan leda till förbättrade resultat för såväl miljö och livsvillkor som gynnar alla (Världsbanken, World Development Report, 2010).
- ? Utsätts för miljörisker. Även i i-länder är många gånger kvinnor, äldre och barn mer utsatta för miljörisker jämfört med yrkesverksamma män då de i sin vardag vistas eller leker nära avfallsstationer, transportleder och förorenad mark (MVB 2007:02).

Världsbankens World Development Report 2010 visar bl.a. följande:

Kvinnors delaktighet:

- ? Är nödvändig i klimatarbetet. Kvinnor representerar åtminstone hälften av världens jordbrukare och kvinnor och flickor är samtidigt huvudansvariga för att samla in vatten och ved. Utsläppsminskningar och anpassningsåtgärder, speciellt inom skogsbruket och jordbruket, går inte att förverkliga utan att använda kvinnors kunskaper och delaktighet.
- ? Räddar liv. Valfärden före, under och efter extrema naturkatastrofer kan förbättras genom att inkludera kvinnor i katastrofhanteringen och rehabiliteringen. I motsats till andra ställen som råkade ut för många dödsfall i samband med orkanen Mitch 1998, drabbades staden La Masica inte av några dödsfall. En bidragande orsak var att kvinnor i förväg hade fått utbildning i att tolka tidiga varningstecken och i riskhantering. Detta projekts slutsats var även att efter katastrofen utsattes man för mindre korruption vid distributionen av mat och för en mer rättvis fördelning av maten när kvinnor ansvarade för hanteringen.
- ? Kan förbättra den biologiska mångfalden och vattenhanteringen. Ett program mot ökenspridning i Tunisien, som pågick mellan 2001 och 2006, bjöd in kvinnor för att bl.a. dela med sig av sin kunskap om vattenhanteringen. Projektet resulterade i att kvinnor genomförde ett effektivt vatteninsamlings- och förvaringssystem. Den förbättrade vattenhanteringen ledde bl.a. till att växtligheten ökade och den biologiska mångfalden skyddades.
- ? Stärker livsmedelssäkerhet och skyddar skogar. I Nicaragua, El Salvador och Honduras har kvinnor planterat 400 000 träd sedan 2001. Detta har förbättrat livsmedelssäkerheten och projektet ingår i ett internationellt klimatsamarbete.

10 Förslag för minskade klyftor mellan kvinnors och mäns miljöutrymme

10.1 Se att kvinnor är en del av lösningen

I ansträngningarna att möta klimathot, säkra jämställdheten och motverka fattigdom behövs det åtgärder som tydligare än i dag utgår från kvinnors behov och med kvinnor som norm. Men det är fortfarande alldeles för ovanligt att titta på jämställdhetsperspektivet i miljöpolitiska utredningar, analyser och förslag på åtgärder. Det kanske mest grundläggande som behöver göras är att vi behöver tänka på ett nytt sätt där jämställdhet både utgör mål och medel för hållbar utveckling.

Globalt har genusinriktade projekt som syftar till att antingen minska utsläppen eller anpassa sig till klimatförändringarna visat att kvinnors fulla delaktighet i beslut räddar liv, skyddar känsliga naturresurser, minskar utsläppen av växthusgaser och skapar resiliens för dagens och kommande generationer. Alla mekanismer eller finansieringar för katastrofhantering, utsläppsminskning eller anpassning kommer att vara otillräckliga ifall kvinnor inte deltar fullt ut i utformning, beslutsfattande och genomförande. Sverige bör vara drivande för att jämställdhetsperspektivet och vikten av kvinnors delaktighet särskilt lyfts i alla miljöpolitiska sammanhang internationellt. Detta bör ges regeringen till känna.

10.2 Könsuppdelad statistik och analyser om miljöpåverkan

Vi behöver uppmärksamma hur män får en oproportionerligt stor andel av samhällliga resurser. Utredningar och indikatorer som inte belyser könsspecifika skillnader bör ifrågasättas. Det måste tas fram mer könsuppdelad statistik och analys vilka som påverkar miljön mest, t.ex. i form av index, som baseras på en könsanalys bl.a. genom uppdrag till SCB. Kunskapen på området och hur ojämlikheter och bristande hållbarhet kan åtgärdas måste också fördjupas. Mer resurser till forskning och utredning inom detta område måste tillföras. Detta bör ges regeringen till känna.

10.3 Jämställdhetsmål och -perspektiv i miljöpolitiken

Miljöpolitik är inte könsneutralt. Exempelvis är det viktigt att analysera hur vissa fenomen identifieras och uppmärksammas som viktiga miljöproblem medan andra förbises. Miljöfrågor kopplade till t.ex. ekonomisk tillväxt uppmärksammas mer jämfört med miljöproblem som rör kvinnors och barns livsmiljöer. Dessutom visar studier att satsningar i många länder gått till varor och tjänster som män prioriterar, t.ex. bilvägar och reguljärflyg, i stället för

Fel! Okänt namn på

kollektivtrafik. Åtgärderna har gett män arbeten, producerat bilar som körs av män – och ökat mäns rörlighet (Gerd Johnsson-Latham, En studie om jämställdhet som förutsättning för hållbar utveckling, MVB 2007:02).

Kvinnors och mäns tillgång till resurser i perspektiv av könsroller, rättigheter m.m. behöver uppmärksammas i alla processer som rör ekologisk hållbarhet, klimatfrågor, investeringar m.m. För att detta ska ske menar vi att det behöver införas jämställdhetsmål och jämställdhetsperspektiv inom alla miljöpolitiska områden. Detta bör ges regeringen till känna.

10.4 Utredning om ett nytt välfärdsmått

På längre sikt behöver vi utforma en hållbar och jämställd välfärd med mindre fokus på varor och mer på tjänster. Gällande syn på välfärd gynnar en resurskrävande och ofta ohållbar varukonsumtion på bekostnad av mer tjänsteintensiv och arbetsskapande välfärd som skulle kunna innebära fler arbetstillfällen bl.a. för kvinnor och åtgärda kvinnors tidsfattigdom, stress och ohälsa.

I den allmänna debatten används vanligen bruttonationalprodukten (BNP) per invånare som ett samlat mått på ett lands utveckling och graden av välstånd. Till exempel brukar Sveriges relativa position när det gäller BNP per invånare användas som ett argument i frågan om Sverige ligger bra eller dåligt till i välståndsutvecklingen. Men BNP mäter endast de värden som mäts i penningflöden. Ingen hänsyn tas till vare sig ekologiska, sociala eller kulturella värden. Några välkända exempel på problematiken är att en naturkatastrof i form av en storm som ödelägger stora delar av ett lands skogsbestånd på kort sikt leder till ökad BNP eftersom avverkningen av den fällda skogen genererar penningströmmar. Ingen hänsyn tas till förlusten av skog och tillhörande värden som biologisk mångfald eller skogen som socialt värde för rekreation.

Ett annat pedagogiskt exempel är när markanvändning, bekämpningsmedel m.m. ändrar insektsfaunan i en region så att ekosystemtjänsten ”pollinering” slås ut. Ekosystemtjänsterna ingår inte i BNP-begreppet men måste ingå i ett bredare eko-socialt välfärdsmått.

Den ensidiga fokuseringen på BNP leder fel för samhällsdebatt och beslutsfattare. Även om BNP bör behållas för att redovisa penningströmmarnas omfattning i ett samhälle bör det kompletteras med ett eller flera mått som är bättre utformade för att beskriva en hållbar samhällsutveckling i dess olika aspekter. Ett exempel på andra mått som används för att jämföra länder är FN:s Human Development Index (HDI), som även tar in sådant som hälsa.

Detta är ingenting som man kan förvänta sig att det är enkelt att ena sig om, men en levande diskussion i samhället i denna fråga har ett värde i sig. EU utreder för tillfället ett nytt mått som inkluderar fler värden i BNP. Vi menar att en parlamentarisk beredning bör tillsättas i Sverige med uppdrag att lämna förslag på välfärdsmått för att beskriva en hållbar utveckling. Detta bör ges regeringen till känna.

För Vänsterpartiets övriga förslag om jämställdhet och miljö rekommenderar vi även motionerna: Trafik och jämställdhet (2009/10:T535) och En jämställd och miljöanpassad samhällsplanering (2009/10:C376).

11 Svensk miljöomställning

Politik för miljö rättvisa handlar om att verka för goda och rättvisa levnadsförhållanden lokalt och samtidigt ta ansvar för miljökonsekvenser som drabbar andra regioner eller länder. En viktig del i miljö rättvisa är således att aktivt minska miljö påverkan i de rika länderna. Sverige är ett rikt land med mycket större utsläpp av växthusgaser och större ekologiskt fotavtryck per person än människorna i fattiga länder.

I detta kapitel redovisar vi en sammanfattning av vår klimatsatsning, att satsa en procent av BNP på klimatåtgärder som ska minska utsläppen av växthusgaser. Vi redovisar också en satsning på ett grönt stimulanspaket för Sverige, som ska syfta till att minska miljö påverkan samtidigt som vi skapar förutsättningar för fler jobb. En Green New Deal, som förslaget kallas, är ett steg på vägen mot en mer hållbar ekonomi.

För att få en mer ingående beskrivning av våra övriga miljöpolitiska förslag hänvisar vi till våra andra motioner: En sammanhållen klimat- och energipolitik (2008/09:MJ17 av s, v, mp), En sammanhållen svensk havspolitik (2008/09:MJ11), Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden (2008/09:MJ6 av s, v, mp), En ny rovdjursförvaltning (2008/09:MJ23), Trafik och miljö (2009/10:T426), En jordbrukspolitik för framtiden (2009/10:MJ403) samt Avfall som resurs (2009/10:MJ404).

11.1 Klimatbudget

Sveriges statliga klimatsatsningar är i dag utspridda över flera olika utgiftsområden i statsbudgeten. Ansvaret för de olika klimatpolitiska områdena är uppdelade mellan flera olika ministrar. Ingenstans i budgeten finns alla klimatåtgärder samlade till en helhet.

Storbritannien har nyligen infört en ny lagstiftning, Climate Change Act, som innebär att landet får en bindande koldioxidbudget som bestämmer hur landets utsläpp av växthusgaser ska minska. Även i Sverige skulle det kunna inrättas en statlig klimatbudget som ska läggas utifrån de klimatpolitiska målen. Alla klimatpolitiska satsningar, även skattepolitiska styrmedel, ska samlas i klimatbudgeten. Med en klimatbudget skulle det bli enklare att få en överblick över klimatpolitiken. Det klimatpolitiska arbetet blir på det viset målstyrt, effektivt och transparent. Vi föreslår att det i Sverige ska inrättas en statlig klimatbudget som ska läggas utifrån de klimatpolitiska målen. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

11.2 Klimatdepartement och naturresursdepartement

Förändringsarbetet kräver strategi och stor politisk handlingskraft. Det kräver också rätt organisation. Vi måste samla ansvaret och resurserna för åtgärderna mot klimathotet. Med nuvarande organisation kan man inte nå tillräckligt snabba framsteg mot klimatmålet. I dag ligger ansvaret för klimatpolitiken hos miljöministern, som inte ansvarar för de områden där störst förändring behöver ske för att utsläppen ska minska, energisektorn och transportererna. Med ett departement som samlar alla de klimatpolitiska frågorna skulle det vara enklare att få ett helhetsgrepp över klimatpolitiken och arbetet skulle kunna bli mer målstyrt och effektivt. De viktigaste klimatpolitiska områdena, såsom infrastruktur och energi, bör ingå i det nya Klimatdepartementet och klimatutskottet. Vi anser att klimatfrågan måste prioriteras. Därför föreslår vi att det inrättas ett klimatdepartement på Regeringskansliet och ett klimatutskott i riksdagen. Detta bör ges regeringen till känna.

Det finns även ett stort behov att sammanföra övriga områden som berör användning av naturresurser. I dag har Jordbruksdepartementet ansvar över politik som rör jordbruk, skogsbruk och fiske, som alla har en mycket stark påverkan på miljön. Vi vill stärka miljöperspektivet inom dessa områden genom att skapa ett Naturresursdepartement på Regeringskansliet och ett naturresursutskott i riksdagen som ska arbeta för hållbar naturresursanvändning. Områden som bör ingå i naturresursdepartementet är bl.a. jordbruk, skogsbruk, kemikalier och kretslopp, miljö kvalitetsmålen, naturvård, strålskydd och kärnsäkerhet, vatten och hav och biologisk mångfald. Även djurskyddsfrågorna bör ingå under detta departement. Vi föreslår att det inrättas ett naturresursdepartement på Regeringskansliet och ett naturresursutskott i riksdagen. Detta bör ges regeringen till känna.

11.3 Satsa en procent av BNP på klimatåtgärder

Vi har under mandatperioden haft målsättningen att vi i vårt budgetförslag ska satsa motsvarande en procent av BNP på klimatåtgärder till 2010, i enlighet med Sterns förslag. Det skulle vara den ambitionshöjning som klimatfrågan kräver och förtjänar för att den globala uppvärmningen ska uppgå till maximalt två grader. Vi föreslår att Sverige ska satsa en procent av BNP på klimatåtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser. Detta bör ges regeringen till känna.

I år kan vi slutligen visa att våra klimatsatsningar uppgår till en procent av BNP (se tabell nedan). Dessutom överträffar vi målet med flera miljarder pga. av den plötsligt kraftigt minskade BNP-tillväxten. Vi väljer att ha denna höga ambitionsnivå trots detta, då klimatåtgärder även är ett effektivt medel för att bekämpa den ekonomiska krisen. Åtgärderna ska syfta till att minska utsläppen av växthusgaser i såväl Sverige som utomlands.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiets satsningar på klimatåtgärder	2010	2011	2012
(exklusive skatter)			
Sektorsövergripande klimatsatsningar			
Klimatinvesteringsprogrammet	700	700	700
Insatser för internationella klimatinvesteringar	280	228	218
Klimatsatsningar inom transportsektorn			
Försök med klimattaxa	0	875	1 750
Generellt stöd till kollektivtrafikhuvudmännen	1 500	1 500	2 000
Riktat stöd till kollektiv- och busstrafik	700	700	700
Banunderhåll (ökning för mindre tågförseeningar)	7 600	7 600	7 600
Banunderhåll lågtrafikerade banor	980	980	980
Kapillärspår	100	100	100
Järnvägssatsning	15 900	15 900	15 900
<i>varav spårfordon</i>	400	400	400
<i>varav lokal spårtrafik</i>	500	500	500
Södertälje sluss	70	70	70
Rikstrafiken (endast järnväg och kollektivtrafik)	630	630	630
Cykeltrafik	700	700	700
Bidrag Inlandsbanan	410	410	410
Klimatsatsningar inom energisektorn och bostad			
Vindpilotstöd	200	200	200
Branschprogram för vindkraft & planeringsstöd för utbyggnad	50	50	50
Stöd för installation av solceller	122	117	120
Stöd för installation av solvärme	24	24	24
Energiforskning	1 332	1 259	906
Stöd klimatsmarta hus	50	50	50
Stöd för konvertering från direktverkande el	281	280	280
Program för energieffektivisering	270	270	270
Insatser för uthållig energianvändning	105	120	116
Klimat-ROT	2 000	2 000	2 000
Miljöteknik och klimatinnovationer			
Miljöteknik	150	150	150
Offentlig innovativ upphandling med tyngdpunkt på miljö	50	50	50
Swentec	9	9	9
Klimatanpassade livsmedel	50	50	50
SUMMA	35 163	35 922	36 933
En procent av BNP enligt BP för 2009	31 040	32 140	33 640
Differens	4 123	3 782	3 293

Fel! Okänt namn på

Utöver ovanstående förslag föreslår vi även ett särskilt klimatbistånd utöver det nuvarande biståndsmålet till anpassning till klimatförändringarnas negativa effekter i utvecklingsländer. Biståndet uppgår till 3 miljarder kronor på tre år (se motion Utgiftsområde 7, 2009/10:U272). Därutöver vill vi även satsa ca 100 miljoner kronor per år till klimatanpassningsåtgärder i Sverige (se motion Utgiftsområde 20, 2009/10:MJ405). Vi föreslår även ett nytt konjunkturellt investeringsstöd för att tidigarelägga investeringar i kommuner som ska gynna bl.a. miljö- och energieffektiviseringar. Då det inte går att i förväg uppskatta hur stor del av stödet som går till klimatsatsningar ingår denna post inte i tabellen ovan. Därutöver föreslår vi en innovations- och riskkapitalfond för ny miljöteknik, som inte heller ingår i tabellen (läs mer om den i nästa kapitel, Green New Deal).

För en närmare genomgång av de sektorsövergripande klimatsatsningarna i tabellen hänvisar vi till motion 2009/10:MJ405 Utgiftsområde 20.

Mer information om klimatsatsningarna inom transportsektorn fås i motionerna Utgiftsområde 22 (2009/10:T427) samt i motion Trafik och miljö (2009/10:T426).

Klimatsatsningar inom energisektorn och bostad återfinns i motionerna Utgiftsområde 21 (2009/10:N376) och Utgiftsområde 18 (2009/10:C374).

Satsningarna under Miljöteknik och klimatinnovationer återfinns i motion Utgiftsområde 24 (2009/10:N381).

Slutligen, för information om satsning på klimatanpassade livsmedel hänvisar vi till motion Utgiftsområde 23 (2009/10:MJ402).

11.4 Förslag på ett grönt stimulanspaket – en Green New Deal för Sverige

11.4.1 Green New Deal

Ledare världen över talar nu om en Green New Deal. De syftar på det ekonomiska programmet för att motverka lågkonjunkturen på 1930-talet, New Deal och att det finns ett behov av ett liknande program men som denna gång även motverkar klimatkrisen. Några av förespråkarna för Green New Deal är FN:s generalsekreterare Ban Ki Moon, FN:s miljöprogram UNEP som startat en ”Green Economy Initiative” samt Japan och Sydkorea som sjösatt Green New Deal-program i sina länder som ska skapa en miljon nya jobb i vardera landet. Storbritanniens premiärminister, Gordon Brown, har efterlyst en global Green New Deal och hävdar att 400 000 nya gröna jobb kan skapas i Storbritannien på åtta år. USA satsar mångmiljardbelopp på klimatinvesteringar som ska ge fem miljoner jobb.

Den nya klimatsmarta tekniken kan ge miljontals nya jobb världen över. Den globala marknaden för miljövänliga produkter och tjänster kommer enligt en FN-studie att fördubblas till 2,740 miljarder dollar år 2020. Enbart området förnybar energi kommer att sysselsätta 20 miljoner människor år 2030. Vindkraften bedöms ge 2 miljoner jobb, solenergin 6,3 miljoner jobb och biobränslen kommer att sysselsätta 12 miljoner personer

Fel! Okänt namn på

(UNEP/ILO/ITUC, Green Jobs – Towards Decent Work in a Sustainable, Low-Carbon World, 2008).

Även Nicholas Stern, som skrev den betydelsefulla rapporten om klimatförändringarnas kostnader, anser att gröna offentliga investeringar kan bidra till effektiv stimulering av ekonomin. Stern menar i sin senaste rapport att om vi inte satsar på gröna investeringar nu riskerar de ökade energipriserna att påverka ekonomin negativt (Towards a global green recovery, 2009). Utan en omställning till ett globalt koldioxidsnålt energisystem är nästa ekonomiska kris redan förprogrammerad. Vi föreslår att Sverige ska satsa på ett program för en Green New Deal för Sverige. Detta ska ges regeringen till känna.

Vänsterpartiets förslag på en Green New Deal för Sverige

Investeringar som ger jobb på kort sikt:

- ? En svensk vindkraftsindustri
- ? Klimatlyft bostäderna och halvera energinotan
- ? Stoppa tågkrånglet och öka tågkapaciteten
- ? En grön svensk fordonsindustri
- ? Fler och bättre kollektiva resor
- ? Innovations- och riskkapitalfond för ny miljöteknik
- ? Ett kraftfullt klimatinvesteringsprogram
- ? Gröna jobb
- ? Investeringar som ger jobb på längre sikt:
- ? Höghastighetsbanor
- ? Solenergi
- ? Hållbar turism och landsbygdsutveckling

11.4.2 En svensk vindkraftsindustri

Vindkraftsindustrin befinner sig i början av en stark utvecklingsfas. Globalt kommer uppskattningsvis 8 000 miljarder kronor att investeras i vindkraft fram till år 2020, varav en stor del kommer att ske i Europa. Trots denna enorma världsmarknad finns det ett förhållandevis litet antal vindkraftstillverkare. Därför finns det ett gyllene tillfälle för nya aktörer att etablera tillverkning av vindkraftverk och kringutrustning.

I dag saknar Sverige renodlade vindkraftstillverkare. Tre fjärdedelar av vindkraftsindustrin i Europa finns i Danmark, Tyskland och Spanien. I Sverige finns emellertid ledande underleverantörer, såsom SKF som bl.a. tillverkar olika typer av lager för vindkraftsindustrin. Andra exempel är gjuterier som tillverkar nav, maskinbäddar, axlar och lagerhus för vindkraftverk samt underleverantörer som tillverkar elektronisk styrutrustning. Vindkraften selsätter ca 2 000 personer i Sverige.

Vi vill ta denna gyllene chans och skapa gynnsamma förutsättningar för att en vindkraftsindustri ska kunna växa fram i Sverige. Enligt branschorganisationen Svensk Vindenergi kan man genom medvetna investeringar och politiskt stöd bygga upp en inhemsk vindkraftsindustri på relativt kort tid. Svensk

Fel! Okänt namn på

Vindenergi menar att en utbyggnad av vindkraften från 2 TWh till 25 TWh kan skapa 12 000 nya årsarbetstillfällen i Sverige.

Våra förslag:

- ? Starta ett branschprogram för vindkraftsindustrin. Vi satsar 50 miljoner kronor på detta 2010–2012. Medlen ska även gå till att undanröja administrativa flaskhalsar i den samhälleliga tillståndsprocessen t.ex. genom extra resurser till utbildning av kommunala och andra handläggare samt tillfälliga resurser till de instanser som hanterar vindkraftsärenden. Regeringen avvecklar det nuvarande planeringsstödet för vindkraften 2012 (se Utgiftsområde 21, 2009/10:N376).
- ? Förstärk vindpilotstödet, som är ett stöd till marknadsintroduktion för storskalig vindkraft. Stödet har funnits sedan 2003 och har hittills gett goda resultat, bl.a. bygget av Sveriges största havsbaserade vindkraftpark Lillgrund. Vi vill satsa 200 miljoner kronor per år på vindpilotstödet, vilket ger en förstärkning på 130 miljoner kronor per år (se Utgiftsområde 21, 2009/10:N376).
- ? Satsa på havsbaserad vindkraft. Vi vill utreda hur ett nytt, kompletterande stöd för havsbaserad vindkraft kan införas, då den i dag inte omfattas av elcertifikaten. Till dess vill vi förlänga det nuvarande energiskatteavdraget för havsbaserad vindkraft på 12 öre/kWh, som regeringen väljer att avveckla fr.o.m. 2010. Satsningen kostar 60 miljoner kronor per år. Vi anser även att Sverige bör ta initiativ till en mellanstatlig satsning på storskalig havsbaserad vindkraft, som har mycket stor potential i Östersjön, Nordsjön och längs Europas Atlantkust. Planer för leveranssäkerhet och nätutbyggnad behöver tas fram (se Utgiftsområde 21, 2009/10:N376).
- ? Förläng och utöka elcertifikaten till 30 TWh till 2020. Elcertifikaten är ett av de mest effektiva styrmedlen för att gynna produktion av ny förnybar energi.
- ? Gynna vindkraftskooperativ. Såväl landsbygdsutvecklingen som den lokala delaktigheten i och acceptansen för utbyggnadsprojekt främjas av vindkraftskooperativ. Vi säger därför nej till att vindkraftskooperativens försäljning av el till andelsägare ska beläggas med uttagsskatt.
- ? Satsa på utbildningar, som motsvarar de krav som den nya industrin kommer att ställa.
- ? Förkorta handläggningstiderna ytterligare (i enlighet med den rödgröna motion 2008/09: MJ9 med anledning av prop. 2008/09:146 Prövning av vindkraft).

11.4.3 Klimatlyft bostaden och halvera energinotan

Bostäder och lokaler står för nästan 40 procent av Sveriges energianvändning. Det går att spara runt 40 TWh energi i bostadssektorn, vilket motsvarar nästan hälften av den energi som används till uppvärmning och varmvatten i bostäder och lokaler.

I dag är det bostadsbrist i över hälften av landets kommuner, ändå byggs det inte tillräckligt med hyresbostäder. Alltför många byggbolag använder dessutom gammal teknik som gör att de hus som väl byggs inte är energieff-

fektiva. Samtidigt står vi inför enorma renoveringsbehov i det befintliga beståndet, inte minst miljonprogrammet. Genom att bygga nya, klimatsmarta bostäder och genom att renovera det befintliga beståndet, kan många nya, gröna jobb skapas.

Våra förslag:

- ? Inför klimatsmarta hus som norm för nybyggande av flerbostadshus senast år 2012. Klimatsmarta hus, s.k. passivhus eller lågenergihus, kan minska energianvändningen med uppemot 50 procent och utsläppen av växthusgaserna med uppemot 70 procent jämfört med dagens normhus. Byggandet av klimatsmarta hus är lönsamt för byggföretagen och dessutom sparar de boende tusentals kronor varje år genom minskade energikostnader. På några års sikt menar vi att även en- och tvåbostadshus borde byggas klimatsmart. Ett informationsstöd för byggande av klimatsmarta hus ska inrättas för att öka informationen och kunskapen hos byggbranschen, vi avsätter 50 miljoner kronor per år i detta syfte (se Utgiftsområde 18, 2009/10:C374).
- ? Inför ett nytt investeringsstöd för nya hyresrätter som följer gällande miljönormer. Vi föreslår ett nytt investeringsstöd som utgår till fastighetsägaren om vissa villkor är uppfyllda. Från och med 2012 bör alla flerbostadshus som byggs vara klimatsmarta. Hyrorna framförhandlas i förväg och de ska ligga på en rimlig nivå. Vårt förslag på investeringsstöd uppgår till totalt 2,3 miljarder kronor 2012 och kan ge ca 30 000 jobb. Stödet införs stegvis (se Utgiftsområde 18, 2009/10:C374).
- ? Förstärk insatser för energieffektiviseringsåtgärder. Energieffektivisering är den billigaste metoden för att nå klimatmålen. Ändå fasar regeringen ut sina stöd för energieffektiviseringsåtgärder. Vi accepterar regeringens satsning på ett program för energieffektivisering, i synnerhet införandet av energikartläggningsscheckar för att förstärka insatserna för energieffektivisering i små och medelstora företag och finansiering av en nationell strategi för lågenergibyggnader. Vidare är vi även nöjda med stödet till energirådgivningen. Vi menar emellertid att detta inte räcker för att ta itu med de enorma energieffektiviseringsbehov som finns inom inte minst bostadssektorn. Med anledning av detta förlänger vi stödet för konvertering från direktverkande el på 280 miljoner kronor per år (se Utgiftsområde 21, 2009/10:N376). Regeringen avvecklar stödet 2011. Dessutom ersätter vi stöden för offentliga lokaler och för energieffektiva fönster, som regeringen också avvecklar, med ett konjunkturberoende stöd till kommunerna för att tidigarelägga investeringar omfattande totalt 8 miljarder kronor. Stödet ska särskilt gynna miljö- och energieffektivisering och tillgänglighetsåtgärder (se motion 2008/09:Fi16 Åtgärder för jobb och omställning). Vi gör även en omfattande satsning på ett utvecklat ROT-avdrag (nedan).
- ? Utvidgat ROT-avdrag och klimatbonus. För att främja ROT-arbete med en klimatprofil föreslår vi att det existerande ROT-avdraget utvidgas med en extra klimatbonus för radhus, villor, ägarlägenheter och bostadsrättsföreningar som gemomför energieffektiviseringar. Klimatbonusen bör kopplas till den enskilda fastigheten och är på 10 procent utöver ROT-avdraget

Fel! Okänt namn på

och ges upp till 10 000 kronor i avdrag per småhus/antal lägenheter i en bostadsrättsförening. Bonusen bör kopplas till åtgärder som rekommenderas i fastighetens energideklaration.

- ? Dessutom föreslår vi att nytt ROT-stöd med klimatprofil för renovering av flerfamiljshus införs om två miljarder per år. Med ett stöd skulle 40 000–50 000 lägenheter i flerfamiljshus, primärt miljonprogram – hyreshus och bostadsrättsföreningar – kunna totalrenoveras per år. Vi föreslår därför att möjligheten till stöd för alla flerfamiljshus som genomför totalrenovering, förutsatt att renoveringen leder till minst 30 procents minskad energianvändning, införs. Två miljarder kronor satsas per år. Stödet bör utgå till 50 procent av arbetskostnaden upp till ett tak om 100 000 kronor per lägenhet (dvs. 50 000 kronor i stöd per lägenhet). Antalet fler byggjobb med det rödgröna ROT-avdraget blir 15 000 jobb per år. Totalt kostar det nya och utvidgade ROT-avdraget 6 miljarder per år.

11.4.4 Stoppa tågkrånglet och öka tågkapaciteten

Tåget är ett viktigt trafikslag när det gäller att ställa om vårt resande till mer ekologiskt hållbara transporter. Om vi ska lyckas minska klimatpåverkan krävs en utveckling och förbättring av möjligheten att färdas med tåg. Vi måste både på kort och på lång sikt göra insatser som ökar utbudet och kvaliteten för spårtrafik. Mer järnväg och kollektivtrafik är dessutom en av de viktigaste åtgärderna för att kunna förena insatser som både kan skapa nya jobb och ställa om trafiken till hållbart transportsystem. Vi vill öka kapaciteten på järnvägen med 50 procent.

Till skillnad från regeringen har vi mycket högre ambitioner inom infrastruktur-området som helhet. Det ger nya jobb och miljösmart framtidsinvestering. Under perioden 2010–2021 vill regeringen avsätta 417 miljarder kronor till infrastrukturen inom väg och järnväg. Vänsterpartiet anser att det under samma period i stället behövs drygt 511 miljarder kronor. Här ingår förutom det som vi nämnt ovan om järnväg även infrastruktursatsningar för en bättre kollektivtrafik och cykeltrafik. I genomsnitt under perioden 2010–2012 är Vänsterpartiets infrastruktursatsning nästan 8 miljarder kronor högre per år jämfört med regeringens. Det betyder cirka 12 000 fler arbeten. Men redan år 2010 kan våra satsningar leda till ca 4 500 nya jobb, eftersom vår investeringsnivå för väg och järnväg är drygt 3 000 miljoner kronor högre än regeringens.

Våra förslag (se motion Utgiftsområde 22 2009/10:T427):

- ? Minska tågförseningarna med 50 procent genom att kraftigt höja banunderhållet till 7,6 miljarder kronor per år
- ? Öka godstrafiken på järnväg med 50 procent genom nya banor och ökat underhåll
- ? Öka kraftigt investeringarna i nya järnvägar till en nivå på ca 16 miljarder kronor per år
- ? Ta bort SJ:s avkastningskrav till staten
- ? Behåll SJ:s ensamrätt att trafikera stambanorna
- ? Rusta upp de lågtrafikerade banorna

- ? Sluta lägga ned kapillärspår eller stickspår, utan anslut i stället dessa till de större banorna
- ? Införa en statlig investeringsbudget som kan öka järnvägsinvesteringarna och även sprida kostnaderna för investeringen över flera generationer.

11.4.5 Fler och bättre kollektiva resor

Trafikpolitiken ska se till att kvinnor och män har bra kommunikationer oavsett var de bor. Samtidigt måste trafikens miljöproblem med klimatförändringar, hälsoproblem och buller lösas på ett tillfredsställande sätt. Privatbilismens ökningstakt måste avstanna och helst minska, inte minst i våra tätorter. För att lyckas med detta krävs en väl utbyggd, tillgänglig, prisvärd och väl fungerande kollektivtrafik för alla, utifrån de förutsättningar som ges beroende på om man bor i storstad eller på landsbygden. Kollektivtrafik, som ofta utgörs av busstrafik, är mer miljövänligt och trafiksäkrare, och en förstärkt kollektivtrafik är också en politik för jämlikhet genom att pensionärer, ungdomar och andra med låga inkomster gynnas. Eftersom kvinnor för närvarande i större utsträckning använder sig av kollektiva färdmedel leder satsningar inom denna sektor till att kvinnors tillgång till transporter stärks. Om fler ska kunna åka kollektivt i närmiljön krävs en rad åtgärder. Vi bedömer att våra förslag nedan uppskattningsvis skapar ca 7 500 nya arbetstillfällen 2010 och 10 500 nya arbetstillfällen 2011.

Våra förslag (se motion Utgiftsområde 22 2009/10:T427):

- ? Öka kraftigt stödet till lokala spårinvesteringar i större tätorter till mer än 500 miljoner kronor per år
- ? Bidra med medel för inköp av lokala spårfordon motsvarande 400 miljoner kronor per år
- ? Gynna kollektivtrafiken på landsbygden med 1 000 miljoner kronor per år
- ? Stöd de lokala trafikbolagen med upp till 2 000 miljoner kronor per år
- ? Ge fler kommuner chans att införa trängselskatt
- ? Låt intäkterna från trängselavgifter i huvudsak gå till att förbättra kollektivtrafiken
- ? Utred hur man kan införa ett avståndsbaserat reseavdrag som gynnar kollektivtrafik, men samtidigt inte missgynnar dem som bor på landsbygden
- ? Se över möjligheterna att skattebefria kollektivtrafikkort som löneförmån
- ? Se till att busstrafiken inte ska belastas med ytterligare höjningar av dieselskatten
- ? Se till att busstrafiken inte ska behöva betala den nya trafikförsäkringspremien och därmed slipper en kostnad motsvarande 100 miljoner kronor
- ? Se till att bussar ges en sänkt fordonsskatt från 20 000 kr till 1 500 kr
- ? Genomför ett fullskaligt försök med avgiftsfri kollektivtrafik, s.k. klimat-taxa, i storstad och ett landsbygdslän samt att forskarstöd kopplas till försöken
- ? Genomför två försök med Bus Rapid Transit, dvs. bussar som färdas i spårliknande system.

Fel! Okänt namn nå

11.4.6 En grön svensk fordonsindustri

Fordonsindustrin står i dag inför nya utmaningar. I Sverige finns bra tekniska förutsättningar och en hög arbetskompetens som kan tas tillvara på vägen mot ett mer hållbart transportsystem. Regeringen verkar dock stå helt handfallen inför den kris som fordonsindustrin befinner sig i. Det saknas förslag som skulle möjliggöra en miljöomställning samtidigt som det skapas nya jobb inom en mer grön fordonsindustri. Vi föreslår ett paket för att stimulera fram en utveckling som värnar både jobb och miljö inom en framtida fordonsindustri.

Effekterna på antal nya jobb är svåra att mäta, dels eftersom en rad av förslagen har indirekta effekter, dels finns risk för dubbelberäkning då vissa åtgärder nämns på annan plats i denna motion. Tillsammans utgör de dock en möjlighet att bevara kunskaper och kompetens inom svensk fordonsindustri samtidigt som vi får en utveckling mot ett mer hållbart Sverige.

Våra förslag: (se motion Utgiftsområde 22 2009/10:T427)

- ? Inför en skrotningspremie för äldre bilar
- ? Låt varje ny bil bära med sig en ”pant” som faller ut när den sista ägaren väljer att skrota bilen
- ? Stimulera utbyggnad av biogas- och eltankställen med 100 miljoner kronor
- ? Avsätt 50 miljoner i ett tillfälligt investeringsstöd för att stimulera förnyelsen av bussparken i en mer miljövänlig riktning
- ? Inför en koldioxidbaserad förmånsbeskattning, vilket styr mot mer energisnåla och miljövänligare bilar
- ? Ålägg statens myndigheter att bara köpa miljöbilar
- ? Förbjud fr.o.m. 2013 försäljning av bilar som bara använder sig av fossil drift, vilket betyder att bilen även ska kunna köras på biodrivmedel eller annat drivsystem som t.ex. el
- ? Sänk fordonsskatten för bussar från 20 000 kronor per år till 1 500 kronor per år
- ? Låt busstrafiken slippa nya höjningar av drivmedelsskatterna
- ? Avskaffa trafikförsäkringspremien för bussar, då det ökar kostnaderna för busstrafiken med 100 miljoner per år.
- ? Se även Vänsterpartiets budgetmotion 2009/10:Fi261 för ett gemensamt rödgrönt miljöfordonspaket.

11.4.7 Innovations- och riskkapitalfond för ny miljöteknik

Den kris som världen genomlever just nu ger också en möjlighet att förändra företagen mot framtidens produkter och tjänster. Bristen på kapital för innovationer och risktagande från privata investerare uteblir av flera anledningar under en kris. Staten kan då träda in och ta sitt långsiktiga ansvar för framtiden. Den borgerliga regeringen visar dock inga sådana ansatser. I den forsknings- och innovationsproposition som regeringen lade fram hösten 2008 bestod innovationsdelen av mycket små steg. Innovationerna har nu en andel av hela forskningsbudgeten som uppgår till 0,6 procent.

Vi vill genomföra en extra utdelning från Vattenfall med 5 miljarder kronor för att skapa en ny riskkapitalfond. Den nya riskkapitalfonden ska agera marknadskompletterande. Fonden ska aktivt stimulera det breda näringslivets kapitalbehov, men med särskilt fokus på innovativa små och medelstora industri- och tjänsteföretag. Insatser som stärker det svenska näringslivets långsiktiga konkurrenskraft ska särskilt prioriteras. Detta kan t.ex. användas för satsningar på företag som verkar i branschen för miljöteknik.

Vår bedömning är att satsningen lågt räknat kan ge 1 500 nya jobb per år, då arbetstillfällena kommer att finansieras av såväl företag som fonden (se motion Utgiftsområde 24, 2009/10:F6252).

11.4.8 Ett kraftfullt klimatinvesteringsprogram

Vi motsätter oss starkt regeringens beslut att avveckla klimatinvesteringsprogrammet (Klimp). Klimp infördes av den rödgröna majoriteten 2002 och var en vidareutveckling av de lokala investeringsprogram (LIP) som infördes 1998. Klimp beräknas enligt Naturvårdverket leda till minskade utsläpp av växthusgaser på 1,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter om året och har en positiv effekt på sysselsättningen. Det är lika mycket utsläpp som ca 180 000 genomsnittliga svenskar orsakar under ett år (inkluderar dock inte utsläpp i andra länder från svensk konsumtion). Projekten inom Klimp beräknas dessutom minska energianvändningen i Sverige med 1,2 TWh per år och leda till miljöförbättringar inom ramen för flera av de 16 nationella miljö kvalitetsmålen. Klimatnyttan per bidragskrona har ökat med tiden. Trots att Klimp har varit framgångsrikt och trots att en enig klimatberedning föreslog ett utvecklat investeringsprogram, har regeringen valt att avveckla Klimp.

Vi menar att man ska återinföra och storsatsa på klimatinvesteringsprogrammet. Vi föreslår att klimatinvesteringsprogrammet ska uppgå till 700 miljoner kronor per år. Programmet ska särskilt utformas så att det är de mest samhälls- och klimatomåttliga åtgärderna som beviljas och genomförs. Detta bör ges regeringen till känna. Vi bedömer att denna satsning kan ge ca 1 000 nya jobb per år (se Utgiftsområde 20, 2009/10: MJ405).

11.4.9 Gröna jobb

Då skogsprodukter är förnybara och miljövänliga, förutsatt att produktionsprocesserna är kretsloppsanpassade, ser vi en alltmer miljöanpassad skogsindustri som en fortsatt viktig framtida sektor i Sverige. I dagsläget finns det dock en inre konflikt mellan miljömålen och produktionskravet, men dessa behöver enligt vår mening inte stå i kontrast till varandra. Det finns ett flertal forskningsrapporter som visar på att hållbara bruksformer inte bara gynnar den biologiska mångfalden utan även är samhällsekonomiskt lönsamt. Skogsbruk baserat på framtidens krav kommer således även fortsättningsvis att vara lönsamt för såväl mindre skogsägare som större internationella skogsindustrikoncerner. Genom en anpassning till ett hållbart skogsbruk kan även många nya arbetstillfällen skapas.

Det finns i dag ett behov av fler personer som arbetar i naturen t.ex. med röjning av gångstigar och promenadstråk samt letande efter kulturmiljöläm-

Fel! Okänt namn på

ningar i skogen. Det lyckade nationella arbetsmarknadspolitiska projektet Gröna jobb (2003–2007) som sysselsatte mellan 6 000 och 7 000 personer över hela landet med viktigt naturvårdsarbete lades ner i och med regeringens sänkta anslag till arbetsmarknadspolitiska åtgärder, vilket vi anser vara ytterst olyckligt. Över 50 procent av deltagarna gick till nytt arbete eller utbildning efter projektet. Gröna jobb var ett nationellt projekt hos Skogsstyrelsen i samverkan med Arbetsmarknadsstyrelsen och Svenska ESF-rådet med syfte att stärka långtidsarbetslösas position på arbetsmarknaden.

Vi föreslår:

- ? Att Gröna jobb startas om. Utöver Skogsstyrelsen vill vi även inkludera naturvårdsinsatser under Naturvårdsverkets, Fiskeriverkets och Jordbruksverkets ansvarsområden med verksamhet riktad till långtidsarbetslösa. Vi vill införa ett nytt anslag till Gröna jobb-satsningar på totalt 510 miljoner kronor per år i tre år, varav 10 miljoner läggs under utgiftsområde 23 för satsningar på ytterligare handläggare inom de olika verken. Totalt beräknas projektet ge ca 1 000 nya jobb per år (se Utgiftsområde 23, 2009/10:MJ402 samt Utgiftsområde 14, 2009/2010:A419).
- ? En ny inriktning inom skogspolitiken där vi kombinerar hänsynstagande av den biologiska mångfalden, anpassning till klimatförändringarna samt möter lågkonjunkturen med att erbjuda ett stort antal nya gröna jobb som gynnar landsbygdsutvecklingen. Dessa åtgärder och investeringar ger nya jobb, direkt och indirekt, inom olika sektorer både på lång och kort sikt och är svåra att beräkna. Tillsammans utgör de däremot en god grund för att sammanföra gröna och hållbara jobb med effektiva miljöinsatser.

11.4.10 Höghastighetsbanor

Vi presenterar på annan plats i denna motion omfattande satsningar på infrastruktur i närtid. Men det krävs även långsiktiga satsningar på smarta framtidslösningar som skapar jobb samtidigt som det gynnar miljö och klimat.

Höghastighetsbanor skapar attraktiva resmöjligheter för många långväga resenärer, samtidigt som de regionala invånarnas tillgänglighet till arbetsplatser, universitet, högskolor och större sjukhus förbättras. Men banorna bidrar även till att frigöra utrymme på stambanorna, så att godskapaciteten kan öka betydligt. Miljön och jobben behöver denna utveckling.

Om vi i framtiden ska säkerställa en ekologisk hållbarhet och fortsätta minska klimatpåverkan måste samhället möjliggöra att fler människor färdas med tåg och färre med flyg. Om tåg ska kunna konkurrera med flyget krävs avsevärt kortare restider längs de stora stråken. Det är därför vi har åtgärder för högre hastigheter längst Ostkustbanan, Södra stambanan samt byggandet av Norrbothniabanan. Men vi måste även i ett större framtidsperspektiv se vikten av att bygga höghastighetsbanor. Höghastighetståg förkortar restid och därmed utgör de en viktig bro för resenärer att flytta över sitt resmönster från flyg till tåg. Samtidigt ser de nya banorna till att vi kan flytta över mer gods från väg till spår, vilka i dag har nått sitt kapacitetstak. En helt färdigställd Götalandsbana innebär att en resa mellan Stockholm och Göteborg kan gå på 2 timmar och 15 minuter, Stockholm–Linköping på 1 timme, Linköping–

Jönköping på 40 minuter, Jönköping–Göteborg på 1 timme och Borås–Göteborg (via Landvetter) på 30 minuter. Götalandsbanan kommer även att ge positiva effekter för andra resenärer, t.ex. mellan Stockholm och Malmö, där restiden kan kortas ned till 3 timmar och 30 minuter. Antal framtida jobb är mycket stor inom denna framtidssektor.

Vi föreslår:

- ? Götalandsbanan påbörjas så fort som möjligt genom första etappen Ostlänken (Stockholm–Nyköping–Linköping)
- ? Nästa del av sker genom byggandet av den s.k. Landvetteretappen (Göteborg–Borås).

11.4.11 Solenergi

Den globala marknaden för solenergi växer med ca 40 procent per år och omsätter i dag över 200 miljarder kronor. Solcellsbranschen sysselsätter i dag tiotusentals personer bara i Europa. Sverige har ett avancerat kunnande inom solceller, termisk solkraft och solvärme, men ännu har vi inte byggt ut solenergin eller utnyttjat exportmöjligheterna.

Utöver den inhemska marknaden finns det en komponenttillverkning för export i Sverige. Branschen omsatte ca 2 miljarder kronor i Sverige under 2008, varav nettoomsättningen uppgick till ca 0,4 miljarder kronor. Med gynnsamma förutsättningar bedömer branschorganisationen Svensk Solenergi att solenergin kan generera hela 8 TWh till 2020, vilket skulle ge såväl jobb som exportintäkter. 4 TWh sol per år 2020 skulle räcka till att försörja 800 000 villor med hushållsel, och 4 TWh solvärme motsvarar uppvärmningsbehovet i en stad av Göteborgs storlek.

- ? Planeringsmål för solenergi. I dag finns ingen målinriktad politik för att stärka solenergiindustrin i Sverige. Vi vill stärka den svenska solenergiindustrin genom att ta fram ett planeringsmål för solenergi. Ett planeringsmål syftar till att ge signaler om hur mycket vindkraft som ska kunna hanteras i den fysiska planeringen. Vi vill ge Energimyndigheten i uppdrag att föreslå ett planeringsmål och förslag på åtgärder för att nå målet.
- ? Stöd för solenergi. Det främsta stödet för förnybar energi, elcertifikaten, gäller inte solenergin p.g.a. att systemet är utformat för att ge maximalt energiutbyte per krona. Vi anser att de olika statliga stöden till solenergi ska förstärkas och göras mer långsiktiga. Regeringen har olyckligtvis aviserat att den tänker avveckla sina olika stöd till solenergi. Vi förlänger stödet för installation av solvärme på 24 miljoner kronor per år och förstärker stödet för installation av solceller från ca 50 till 120 miljoner kronor per år (se Utgiftsområde 21, 2009/10:N376).

11.4.12 Hållbar turism och landsbygdsutveckling

Turismen i Sverige har ökat och vi ser en stor potential att öka den ytterligare. Efterfrågan efter fritidsfiske, sport- och friluftaktiviteter samt turism på landsbygden har ökat de senaste åren. Utvecklingsmöjligheterna att sammanföra denna näring med en hållbar utveckling i framför allt glesbygdsområden

Fel! Okänt namn på

är stora. En sådan satsning resulterar även i positiva samhällsekonomiska effekter. Landsbygdens underutvecklade infrastruktur resulterar i en negativ spiral där utvecklingspotentialen ej tas till vara. Vi anser att detta är oacceptabelt eftersom den missgynnar landsbygdsbefolkningen så mycket att det hämmar den lokala ekonomiska utvecklingen, startande av nya företag, ökad inflyttning, ett fortsatt kvarboende och hela den närservice som gör boende på landsbygden till ett positivt alternativ.

Enligt en rapport från Fiskeriverket är den samhällsekonomiska vinsten från fritidsfisket hela tio gånger så stor som från yrkesfisket. Fritidsfisket skapar även i sig incitament för ett hållbart fiske med livskraftiga bestånd då åtgången på fisk per årsverke är betydligt lägre hos fritidsfiskarna – ca 275–500 kg per årsverke att jämföra med hela 120 000 kg fisk per årsverke bland yrkesfiskarna. Här ser vi en stor möjlighet att kombinera en ekologisk bärkraftighet med ekonomisk lönsamhet.

Även en satsning på det ekologiska jordbruket genererar nya arbetstillfällen samt en positiv och god utveckling av landsbygdsbilden. Enligt en större brittisk undersökning (Sustainable Agriculture Food and Environment Alliance) skapar ekologiska lantbruk 23 procent fler arbetstillfällen än konventionellt jordbruk. Därutöver skapas ytterligare arbeten i samband med att verksamheter, såsom småskalig livsmedelsförädling och försäljning, etableras vid omställning till ekologiskt lantbruk. Utveckling av denna typ av turism genererar positiva effekter såsom utbyggd infrastruktur. Även efterfrågan på hotell och restauranger ökar.

Vi föreslår:

- ? En satsning på fisketurism. För att gynna fisketurismen är en hållbar förvaltning av fiskeresurserna nödvändig. Uppbyggnad av fiskvandringssvägar för att stimulera tillväxten av fiskarter och fiskekvoter som följer forskarnas rekommendationer är avgörande för att fisken som resurs, och därmed möjligheten för fisketurism, ska värnas och upprätthållas på livskraftiga nivåer. Vi satsar 25 miljoner mer än regeringen per år för att öka reproduktionsmöjligheten för fisk, öka den biologiska mångfalden samt möjligheterna för småskaligt fiske och fisketurism, med särskild inriktning på tätortsnära områden (se Utgiftsområde 23, 2009/10: MJ402).
- ? Som en del i en större satsning på en klimat- och miljöanpassad livsmedelsproduktion lägger vi 50 miljoner kronor utöver regeringens förslag för satsningar på ekologiskt lantbruk samt miljöförbättrande åtgärder inom jordbruket (se Utgiftsområde 23, 2009/10: MJ402).

Stockholm den 5 oktober 2009

Lars Ohly (v)

Marianne Berg (v)

Lena Olsson (v)

Elina Linna (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)

Hans Linde (v)

Jacob Johnson (v)

Alice Åström (v)